• Международный информационный научно-методический журнал • International Information scientific and methodological Journal • Халықаралық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналы

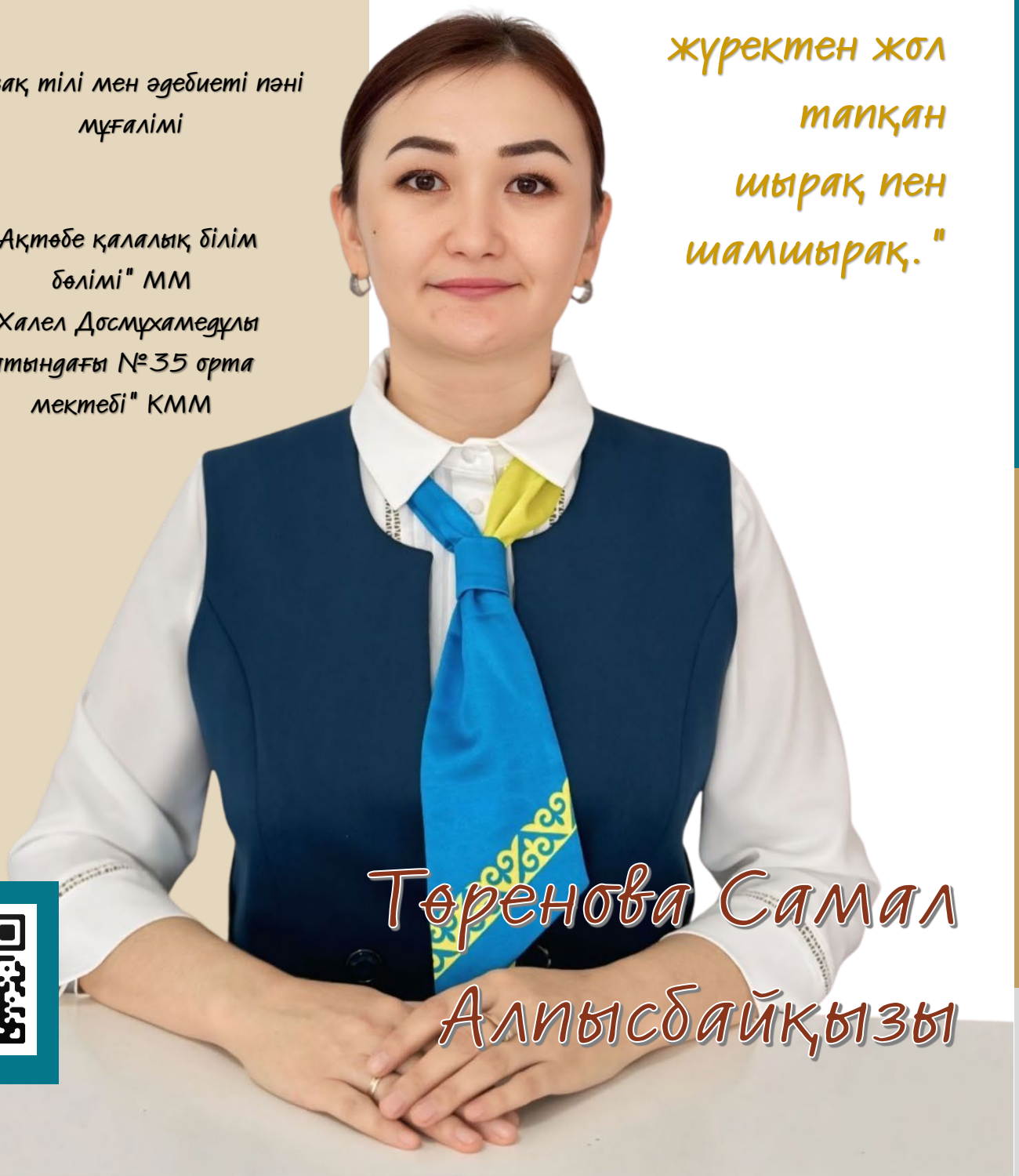
JARQYN BOLASHAQ

№11(3) (2025 ж. Қараша/Ноябрь 2025 г.)

"Ұстаз – жүректен жол тапқан шырақ пен шамшырақ."

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

"Ақтөбе қалалық білім бөлімі" ММ
"Халел Досмұхамедұлы атындағы №35 орта мектебі" КММ

Төренова Самал Алпысбайқызы

- Международный информационный научно-методический журнал
- International Information scientific and methodological Journal

JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY

- Халықаралық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналы

«JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY» халықаралық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналының **№11(3) (2025 ж. Қараша) шығарылымы.**
Выпуск №11(3) (Ноябрь 2025 г.) международного информационного научно-методического журнала «JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY».
Issue No. 11(3) (November 2025) of the international informational scientific and methodological journal "JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY".

ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТЫ:
білім беру саласындағы оқу-әдістемелік, ғылыми-тәжірибелік, ақпараттық -сараптамалық, педагогикалық инновациялық тәжірибелерді тарату бойынша материалдар жариялау.

«JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY» Халықаралық ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналы Астана қаласында Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің Ақпарат комитеті 2024 жылғы 17 шілдедегі Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ 01VPY00097011 берілген.
Таралу аумағы: Халықаралық, алыс және жақын шет елдер
«JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY» журналы айына 4 рет жарық көреді.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ
Бас редактор:/Главный редактор: Баянды Ерлан
Дүйсенбекова Б.Н. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Қарағанды медицина университеті
Дүзбаева Н.М. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
Каскарбаева Б.Б. – педагог-шебер
Қасқабаева Ф.С. – педагог-шебер
Есенова Ш.Б. – педагог-зерттеуші
Иманбек Ә.О. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі
Алшынов А.Ә. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі
Корректор / корректор: Кәкіш Мерей Ертайқызы
Жауапты хатшы / ответственный секретарь: Есбергенов Айдын Ардақұлы

Материалдардың анықтығына авторлар жауапты болады.
Редакция материалдарды қабылдамауға құқылы.

«JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY» ақпараттық ғылыми-әдістемелік журналының авторларға арналған ережелерімен QR-кодты сканерлеу арқылы таныса аласыз.

The publication periodicity is 4 times a month.

CERTIFICATE
about registration No. KZ 01VPY00097011

Issued by the Information Committee of the Ministry of Culture and Information of the Republic Kazakhstan

THEMATIC DIRECTION:
publication of materials on the dissemination of educational, methodological, scientific, practical, informational, analytical, pedagogical innovative experience in the field of education.

EDITORIAL BOARD
Editor-in-chief: Bayandy Yerlan
Duissenbekova B. N. - Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Karaganda Medical University
Duzbaeva N. M. - Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Karaganda University named after Academician E. A. Buketov
Kaskarbaev B. B. -Master teacher
Kaskabayeva F. S.-teacher-master
Yesenova Sh.B.-teacher-researcher
Imanbek A. O.-Master of Natural Sciences
Alshynov A. A.-Master of Natural Sciences
Proofreader: Kakish Merey Yertaevna
Executive Secretary:
Esbergenov Aydin Ardakovich

The authors are responsible for the accuracy of the materials. The editorial board reserves the right to reject the materials.

Периодичность издания — 4 раза в месяц.

СВИДЕТЕЛЬСТВО
о постановке на учет № KZ 01VPY00097011

Выдано Комитетом информации Министерства Культуры и информации Республики Казахстан

ТЕМАТИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ:
публикация материалов по распространению учебно-методического, научно-практического, информационно-аналитического, педагогического инновационного опыта в области образования.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
Главный редактор: Баянды Ерлан
Дуйсенбекова Б. Н. - кандидат биологических наук, ассоциированный профессор, медицинский университет Караганды
Дузбаева Н. М. - кандидат биологических наук, ассоциированный профессор, Карагандинский университет имени академика Е. А. Букетова
Каскарбаева Б. Б.-педагог-мастер
Каскабаева Ф. С.-педагог-мастер
Есенова Ш. Б.-педагог-исследователь
Иманбек А. О.-магистр естественных наук
Алшынов А. А.-магистр естественных наук
Корректор: Какиш Мерей Ертаевна
Ответственный секретарь:
Есбергенов Айдын Ардакович

Ответственность за достоверность материалов несут авторы. Редакция оставляет за собой право отклонять материалы.

С правилами для авторов информационного научно-методического журнала "JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY" вы можете ознакомиться, отсканировав QR-код.
You can familiarize yourself with the rules for authors of the information scientific and methodological journal "JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY" by scanning the QR code.

Мазмұны / Содержание / Contents

Итжанова Г.К. Арнайы білім беру жүйесінде әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінің рөлі 5
Баяхметов Ә.К. Математика сабағында заманауи ақпараттық технологияларды қолдану әдістемесі 8
Джуманиязова М.М. Развитие речетворческих навыков учащихся через использование кейс-технологии на уроках русского языка 12
Ажибекова К.Б. Использование метода проектов для мотивации учеников при изучении физики 16
Нургалиева Б.Г. «Бастауыш сынып оқушыларына қазақ тілін оқыту процесінде ұлттық құндылықтар мен жасанды интеллект мүмкіндіктерін кіріктіру» 19
Алиева Ж. Есту қабілеті бұзылған балаларға арналған ойын терапиясы 21
Саркытова Б.С. Дидактикалық ойын сабағы: Киім және оның күтімі 22
Беркімбаев М.М. Қозғалмалы спорт түрлері мен ойындар арқылы физикалық қасиеттерді дамыту 26
Сасанова А.А. Математиканы оқыту процесінде логикалық ойлауды дамыту 30
Абдраманова А.Т. Балалардың сөздік қорын ойын арқылы дамытудың ерекшеліктері 33
Тұрғанбай М.А. Друзья познаются в беде 36
Садақ А.Е. «Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны» поэмасының композициялық құрылымы 40
Осадчук Н.Ф. Формирование познавательной активности детей через игровые технологии 45
Пірімқұл Д.С. Бастауыш сыныпта цифрлық сауаттылыққа қалыптастырудың тиімді жолдары 48
Каражанова С.Е. Бастауыш білім беру үдерісінде цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект технологияларын қолданудың тиімді жолдары 51
Мустажапова Н.С. Топтық тесттер мен ойындар арқылы өзін-өзі зерттеу 55

Итжанова Гульнара Кайролдановна
Әлеуметтік тұрмыстық бағдарлау пән мұғалімі
«Жетісу облысының білім басқармасы» мемлекеттік мекемесінің
"Сарқан қаласының облыстық №3 арнайы мектеп - интернаты" КММ

АРНАЙЫ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ӘЛЕУМЕТТІК-ТҰРМЫСТЫҚ БАҒДАРЛАУ ПӘНІНІҢ РӨЛІ

Аннотация: мақалада арнайы білім беру жүйесінде әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінің рөлі ғылыми-теориялық тұрғыда талданады. Ерекше қажеттілігі бар балалардың әлеуметтік бейімделуін, дербестігін және әлеуметтік дағдыларын қалыптастырудағы пәннің маңызы жан-жақты қарастырылады. Пәннің тәжірибелік, коммуникативтік және психологиялық бағыттарының оқушының тұлғалық дамуына әсері айқындалып, отбасы мен мектептің бірлескен жұмысындағы рөлі сипатталады.

Кілт сөздер: әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау, арнайы білім беру, әлеуметтік бейімделу, өмірлік дағдылар, дербестік, инклюзивті білім, әлеуметтік интеграция.

Қазіргі таңда арнайы білім беру жүйесі қоғамның инклюзивті даму бағытындағы маңызды саласының бірі ретінде ерекше қажеттіліктері бар балалардың тұлғалық әлеуетін толық ашуға, олардың әлеуметтік ортаға белсенді қатысуына, дербес өмір сүру қабілеттерін дамытуға бағытталуда. Осындай күрделі әрі көпқырлы міндеттердің табысты жүзеге асуы әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінің мазмұны мен әдістемелік ерекшеліктеріне тікелей байланысты. Бұл пән арнайы білім берудің құрылымында тек қосымша компонент емес, оқушының күнделікті өмірдегі қажетті дағдыларды меңгеруіне мүмкіндік беретін, әлеуметтік бейімделудің негізгі құралы болып табылады.

Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінің басты рөлі – балаға өмірлік тәжірибені кезең-кезеңімен және қолжетімді деңгейде меңгерту, оның қоршаған ортамен өзара әрекеттесу қабілетін арттыру. Ерекше білім беруге қажеттілігі бар балалар үшін дербестік, өзін-өзі күту, тұрмыстық міндеттерді жоспарлау, қоғамдық орындарда дұрыс әрекет ету, қарапайым әлеуметтік нормаларды сақтау сияқты дағдылардың қалыптасуы – олардың болашақтағы толыққанды әлеуметтік интеграциясының негізгі алғышарты. Бұл пәннің мақсаты тек практикалық тұрмыстық дағдыларды үйрету емес, сонымен қатар баланың әлеуметтік адами мәдениетін, өзін-өзі бағалау сезімін, жауапкершілігін, өз мінез-құлқын реттеу қабілетін дамыту.

Арнайы білім беру жүйесінде әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінің маңызы ерекше, себебі көптеген балалар әлеуметтік тәжірибенің жетіспеушілігін сезінеді, ал кейбіреулері әлеуметтік қарым-қатынасқа түсуге психологиялық тосқауылдармен келеді. Мұндай жағдайда пән оқушының дамуындағы кемшіліктерді толықтыруды, оның әлеуметтік ортада өзін еркін сезінуіне қолайлы жағдай жасауды, кезең-кезеңімен күрделенген әлеуметтік рөлдермен

таныстыруды көздейді. Пән барысында балаларға күнделікті өмірдегі қарапайым, бірақ маңызды іс-әрекеттер – тамақ дайындау, киім таңдау, жеке гигиена, уақытты тиімді пайдалану, бюджет жүргізу, бос уақытты ұйымдастыру, қауіпсіздік ережелерін білу және қолдану сияқты дағдылар меңгертіледі.

Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінің рөлі оның тәжірибелік бағытында айқын көрінеді. Сабақтар нақты өмірлік жағдаяттарды моделдеу арқылы жүзеге асырылады және оқушының белсенді қатысуына негізделеді. Мұндай тәсіл оқыту процесін өмірге жақындатады, жаңа білімнің шынайы жағдайда қолданылуын қамтамасыз етеді. Сонымен қатар арнайы білім беру жүйесінде әр баланың когнитивтік, моторлық немесе коммуникативтік ерекшеліктерін ескеретін дербестендірілген әдістемелер қолданылады. Бұл оқыту тиімділігін арттырып, дағдыларды бекітуге мүмкіндік береді.

Пәннің тағы бір маңызды рөлі – коммуникативтік әлеуетті дамыту. Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау сабақтарында балалар қоғамдық орындардағы мінез-құлық нормаларын үйреніп қана қоймай, адамдармен қарым-қатынас орнатудың, өтініш білдірудің, сұрақ қоюдың, көмек сұраудың, сыпайылық формаларын қолданудың жолдарын меңгереді. Топтық жұмыстар, рөлдік ойындар, жағдайлық тренингтер олардың эмоционалдық еркіндігін арттырып, әлеуметтік арасалмақты сақтауға үйретеді.

Арнайы білім беру жүйесіндегі бұл пән отбасы мен мектеп арасындағы көпір рөлін де атқарады. Баланың үйде орындайтын қарапайым міндеттері мектепте бекітіледі, ал мектепте үйренген дағдылары отбасында жалғасады. Мұғалім ата-аналармен бірлескен стратегияларды жоспарлап, бала үшін бірыңғай тәрбиелік және оқыту ортасын қалыптастыруға ықпал етеді. Осылайша пән ата-аналарға да әдістемелік бағыт-бағдар береді, отбасылық тәрбиені қолдаудың тиімді жолдарын ұсынады. Сонымен қатар әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәні балалардың психологиялық жай-күйін тұрақтандыруға ықпал етеді. Сабақтарда педагог тарапынан тұрақты қолдау, түсіністік, эмоционалдық қауіпсіздік ортасы қамтамасыз етілген жағдайда бала өзіне сенімді бола бастайды. Бұл оның әлеуметтік адаптациясының жедел жүруіне ықпал етеді. Әсіресе өзін-өзі реттеу, күйзелісті басқару, эмоцияны тану және білдіру дағдылары арнайы білім алу үдерісінде маңызды орын алады.

Арнайы білім беру жүйесінде әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінің мазмұны педагогика, психология, нейропсихология, дефектология және әлеуметтік ғылымдардың тоғысынан тұратын кешенді білім саласы болып саналады. Бұл пәннің теориялық негізін адамның адаптациялық қабілеті, әлеуметтік ортаға бейімделу механизмдері, мінез-құлықтың даму динамикасы және күнделікті өмірдегі функционалдық құзыреттердің қалыптасу процесі құрайды. Ерекше қажеттіліктері бар балалардың когнитивтік дамуындағы ерекшеліктерді ескере отырып құрастырылған оқыту бағдарламалары нейропластика заңдылықтарына сүйенеді. Яғни, қайталанатын тәжірибе арқылы мидың жаңа байланыстар түзуі баланың дағдыны тұрақты меңгеруіне ықпал етеді.

Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәні тек үйренілген дағдыны көрсету емес, оны түрлі әлеуметтік контекстерде қолдана алу қабілетін қалыптастыруға бағытталған. Мәселен, тамақ дайындауды үйренген бала бұл әрекетті тек мектеп шеберханасында ғана емес, үй жағдайында, қоғамдық ортада немесе топтық жұмыста да орындай алуы тиіс. Бұл трансфер-қабілет (transferability) деп аталатын әмбебап құзыреттердің қалыптасуына әкеледі.

Пәннің мазмұны оқушының жас ерекшелігіне ғана емес, оның әлеуметтік-мәдени ортасына да бейімделеді. Арнайы білім беруде ұлттық салт-дәстүрлерді, тұрмыстық тәжірибені, этномәдени құндылықтарды ескеру маңызды. Мысалы, қазақ халқының дастархан күтімі, үлкенге құрмет көрсету, отбасылық рөлдер, тұрмыстық еңбек мәдениеті сияқты ерекшеліктер оқушының күнделікті мінез-құлық нормаларын қалыптастыруда үлкен рөл атқарады.

Пәннің психологиялық аспектісі де ерекше маңызды. Әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау барысында оқушылардың эмоционалдық интеллекті, өзін-өзі тану, өзін-өзі басқару дағдылары дамиды. Көптеген балаларда кездесетін әлеуметтік үрей, коммуникативтік қорқыныш,

бейімделу қиындықтары арнайы жаттығулар арқылы реттеледі. Эмоционалдық қолдау мен қауіпсіз ортада тиімді коммуникацияға үйрету оқушылардың мінез-құлқындағы тұрақсыздықты азайтып, сенімділік деңгейін арттырады.

Пәннің логопедиялық және коррекциялық мәні де өте зор, себебі көптеген ерекше балалар тұрмыстық әрекеттерді орындау кезінде сөйлеу, нұсқаулықты түсіну, қадамдық әрекет жасау дағдыларында қиналады. Осының нәтижесінде әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау сабақтарында көпарналы (мультисенсорлық) әдістер — визуалды нұсқаулықтар, пиктограммалар, тактильді материалдар, бейне-нұсқаулықтар кеңінен қолданылады. Бұл ақпаратты өңдеу жолдарын жеңілдетіп, әрекетті дұрыс орындауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәнінде қауіпсіздік дағдыларын қалыптастыру ерекше орын алады. Балаларға жолда жүру ережелері, қауіпсіз электр құралдарын пайдалану, тұрмыстық жарақаттануды болдырмау, төтенше жағдайларда әрекет ету алгоритмдері интерактивті әдістер арқылы үйретіледі. Бұл олардың өміріне төнетін тәуекелдерді азайтады және қауіпсіздік мәдениетін қалыптастырады.

Қазіргі таңда арнайы білім беру жүйесінде цифрлық ресурстар да кеңінен қолданыла бастады. Арнайы мобильді қосымшалар, виртуалды тренажерлар, интерактивті тапсырмалар оқушыға күнделікті тұрмыстық дағдыларды онлайн-ортада да меңгеруге мүмкіндік береді. Мысалы, виртуалды ас үй, дүкен немесе қоғамдық орын симуляторлары арқылы оқушылар реалды тәжірибе жасауға дайындық кезеңінен өтеді.

Пән мұғалімдерінің кәсіби рөлі ерекше атап өтуге тұрарлық. Олар тек білім беруші емес, сонымен қатар баланың әлеуметтік дамуына жағдай жасайтын фасилитатор, түзетуші маман, кеңесші және мотивациялық қолдау көрсетуші тұлға. Мұғалімнің оқушыға жеке бағдарланған тәсілі оның әлеуметтік дағдыларды меңгеру жылдамдығына тікелей әсер етеді.

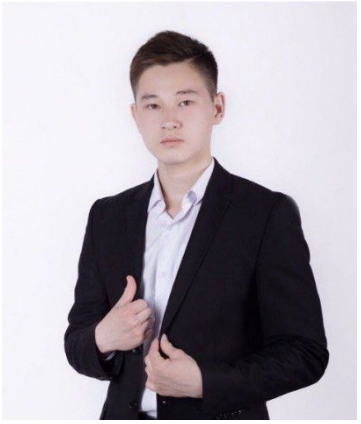
Осы пәннің арнайы білім беру жүйесінде алатын орнының маңыздылығы оның қоғам үшін ұзақмерзімді әлеуметтік нәтижелерге ықпал етуімен де түсіндіріледі. Әлеуметтік тұрғыдан бейімделген тұлға — өзін-өзі күте алатын, дербес шешім қабылдайтын, қоғамға салмақ салмай, керісінше, әлеуметтік ортаға белсенді қатыса алатын азамат.

Жалпы алғанда, әлеуметтік-тұрмыстық бағдарлау пәні арнайы білім беру жүйесінде оқушының әлеуметтік өмірге дайындалуының негізгі өзегіне айналып отыр. Ол оқушының дербестігін арттырып қана қоймай, әлеуметтік интеграцияға қажетті түбегейлі базалық дағдыларды меңгертеді, тұлғалық дамуды қамтамасыз етеді, өмірлік мәселелерді шешу қабілетін қалыптастырады және қоғаммен өзара әрекеттесу сапасын арттырады. Қазіргі заманның әлеуметтік талаптары бұл пәннің мәнін одан әрі күшейтіп, оның арнайы білім беру құрылымындағы стратегиялық рөлін айқындап береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Выготский Л.С. О развитии высших психических функций. – Москва, 2019.
2. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – Киев, 2020.
3. Смирнова Е.О. Социальная адаптация детей в условиях специального образования. – Москва, 2021.
4. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика. – Алматы, 2020.

Баяхметов Әділет Кәкенұлы
Математика пәнінің мұғалімі
Қ.И.Сәтбаев атындағы орта мектеп гимназиясы
Жетісу облысы, Ақсу ауданы, Жансүгіров ауылы

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ЗАМАНАУИ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ӘДІСТЕМЕСІ

Аңдатпа:
Мақалада қазіргі ақпараттық технологияларды пайдалана отырып жалпы білім беретін мектептерде математика пәнін оқытудың әдістемесі қарастырылады. Қазіргі қоғамда оқу үдерісінде жаңашылдықты енгізу, мұғалімнің шығармашылық және инновациялық әрекетін дамыту маңызды болып отыр. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) оқу процесін визуалды, интерактивті және оқушыға бағытталған етуге мүмкіндік береді. Мақалада компьютерлік технологияларды қолданудың педагогикалық, әлеуметтік және технологиялық себептері көрсетіліп, олардың оқушылардың оқу мотивациясын арттыруға, оқу материалын жақсы меңгеруге және шығармашылық қабілеттерін дамытуға әсері талданады. Сонымен қатар, АКТ-ны математика сабақтарында дәстүрлі оқу құралдарымен үйлестіру арқылы білім беру процесінің тиімділігін арттыру жолдары ұсынылады.

Түйінді сөздер: ақпараттық технологиялар, компьютерлік технологиялар, математика пәнін оқыту, жалпы білім беретін мектеп, инновациялық әдістемелер, интерактивті оқыту, оқу мотивациясы, көрнекі оқу материалы, оқушының шығармашылық қабілеті, АКТ қолдану.

Қазіргі қоғамда қарқынды өзгерістер орын алуда, бүгінгі күні адам жаңа жағдайларға тез бейімделуі керек. Осыған байланысты Қазақстан Республикасында ақпараттық технологияларды пайдалана отырып математиканы оқыту әдістемесін қалыптастыруда бірқатар мәселелер туындап отыр. Сондықтан оқу процесінде математикадан білім мен білік жүйесін меңгеру ғана емес, сонымен бірге оларды меңгеру және практикада қолдану бойынша жалпыға бірдей білім беру күш-жігері мәселесі ерекше өзекті болып қала береді. Оқу процесін ұйымдастырудың дәстүрлі тәсілі білім мен дағдының адекватты меңгеруін қамтамасыз етеді, бірақ сонымен бірге жеке тұлғаның дамуына, оның мүмкіндіктерінің ашылуына ықпал етпейді.

Бүгінгі таңда әрбір ұстаз алға ұмтылуы, қызметін түбегейлі өзгертуі керек. Әрбір сабақ жаңашыл болуы керек. Мұғалімнің инновациялық сабақтағы өнертапқыштық әрекеті әдеттен тыс тапсырмалардың алуан түрлілігінде, шұғыл әрекеттерде, сындарлы ұсыныстарда, ойын-сауық жаттығуларында, сабақты безендіруде, оқу жағдаяттарында, дидактикалық материалдарды жасауда, оқушылардың шығармашылық жұмысын ұйымдастыруда көрінеді.

Бүгінгі таңда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) оқу процесінде маңызды рөл атқаруда. Бұл технологияның басты артықшылығы – көру мүмкіндігі, өйткені мәліметтердің көпшілігі визуалды жадының көмегімен алынады және оқу процесінде оған әсер ету өте маңызды. Ақпараттық технологиялар оқу үдерісін шығармашылық және оқушыға бағытталған етуге көмектеседі.

Математика сабағында компьютерлік технологияны қолдануға ұмтылыс әлеуметтік, педагогикалық және технологиялық себептерге байланысты туындайды:

а) білім беру жүйесіне осындай инновациялық технологияларды енгізу талаптарын арттыру;

б) мұғалімнің білім беру тиімділігін арттырудың жаңа құралдарын іздеу қажеттілігінің артуы;

в) компьютерлік оқытудың мүмкіндіктерін айтарлықтай кеңейтеді, оқу мотивациясын арттырады және оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуына мүмкіндік береді.

Білім беруді компьютерлендіру білім беру үдерісінің тиімділігін арттыру, өскелең ұрпаққа қоғамның қажеттіліктері арасындағы алшақтықты азайту перспективасымен байланысты. Оқушыларға математиканы оқыту процесінде мектепте қолданылатын оқыту әдістерін ақпараттық технологияларды қолданумен үйлестіру қажет болса, онда оқыту процесінің тиімділігі артады, өйткені бұл жағдайда білім беру дифференциациясының көрнекілігінің принциптері ең маңызды болып табылады. толығымен жүзеге асырылды.

Қазіргі компьютерлердің ақпараттық технологиялар мен оны оқу процесінде пайдаланудың көптеген мүмкіндіктері бар. Басқа жағынан алып қарасақ, бұл салада көптеген мәселелер де кездеседі.

Біріншіден, ақпараттық-компьютерлік технологиялардың қарқынды дамып келе жатқаны сонша, педагогикалық зерттеулер мен оларды оқу процесінде қолдану бойынша әдістемелік әзірлемелер де тез ескіреді.

Екіншіден, мұғалімнің кәсіби іс-әрекетінде техникалық құралдарын қолдану мүмкіндіктері өте алуан түрлі және көп қырлы, оларды оқу-тәрбие процесінде пайдаланудың жаңа тәсілдері пайда болады, ал мұғалімдердің алдында компьютерлік технологияны сауатты пайдаланумен байланысты оқыту процесінде жаңа міндеттер мен мәселелер туындайды.

Заманауи ақпараттық технологиялар мен техникалық құралдар балалармен жұмыс жасауда олардың жасын, даму деңгейін және дайындығын ескере отырып, әртүрлі әдістерді қолдану мүмкіндіктерін кеңейтеді. Заманауи оқыту технологиялары мұғалімдерді де, оқушыларды да бірлескен жұмыстың белсенді қатысушыларына айналдырады, өйткені заманауи оқыту құралдары оларға жаңа дидактикалық материалдарды, жұмыстар мен жобаларды әзірлеу мен жетілдіруде дербестік пен шығармашылықты көрсетуге мүмкіндік береді.

Жалпы білім беретін мектепте математиканы оқыту процесінде компьютерлік технологиялар оқу үрдісімен абсолютті үйлесімді болуы керек.

11-сыныпта математиканы оқытуда АКТ-ны қолдану әдістемесі компьютердің көмегімен дәстүрлі оқу материалдарын қолдау арқылы оқушыларға тиімді оқу деңгейлеріне жетуге көмектесетін оқыту әдістері мен құралдарының кешенін қамтиды.

Ақпараттық технологияларды қолдану әдістемесі математика сабақтарында оқу материалдарының дәстүрлі бөліктерін пайдалануды ғана емес, сонымен қатар дидактикалық есептерді тиімді шешуге мүмкіндік беретін әртүрлі қосымша оқу құралдарын ортақ пайдалануды қамтиды. Біздің ойымызша, олардың көмегімен берілетін оқу материалдарының мазмұнының органикалық бірлігін қамтамасыз ететін ақпараттық технологияларды оқытуда пайдалану педагогикалық тұрғыдан орынды сияқты. Бұл ретте курстың мазмұны мультимедиялық құралдарды пайдалана отырып, көрнекі білім беру ақпаратының көмегімен жақсырақ ашылады.

Математика сабағында компьютерлік технологияны қолданудың ұйымдастырушылық жағы (оқу материалдарының құрамдас бөлігі ретінде пайдалану орны мен уақытын анықтау, АКТ-ны оқу үрдісіне дәстүрлі оқу құралдарымен қатар немесе қатар енгізу) маңызды болып көрінеді.

Дәстүрлі оқулықтың компьютерлік мүмкіндіктерін пайдалану және оқу материалының мазмұны олардың оқу процесінде пайдалану уақытына байланысты өзгеруі мүмкін. Осындай жағдай білімді қайталау, жүйелеу және жалпылау сабақтарында да болуы мүмкін. Жалпы білім беретін мектептерде математика сабағында АКТ-ны қолдану мұғалімге:

- мультимедиялық функциялардың байлығының арқасында оқу процесін қызықты және жанды етуге;
- көрнекі білім беру мәселесін тиімді шешуге;
- оқушыларға түсінікті болу үшін оқу материалдарының көрнекілігін кеңейтуге көмектеседі.

Жаңа материалды түсіндіру үшін презентацияларды пайдаланған кезде оқушылардың бұл тақырыпқа үлкен қызығушылық танытқаны атап өтілді. Компьютерлік технологияны қолдану сабақтары оқу үдерісін жандандырып қана қоймай, оқу ынтасын арттырады. Қазіргі сабақты компьютерлік ақпараттық технологияларсыз елестету қиын. Ақпараттық компьютерлік технологияларды сабақтың кез келген кезеңінде қолдануға болады:

1. Сабақтың тақырыбын көрсету;
2. Сабақтың басында оқытылатын тақырып бойынша сұрақтар арқылы мәселелік жағдаят құру;
3. Мұғалімнің түсіндіруінен басқа (презентациялар, формулалар, диаграммалар, сызбалар, бейнероликтер және т.б.) қосымша;
4. Білімді бақылау.

Ақпараттық технологиялардың басты білім беру құндылығы мұғалім мен оқушының қолында шексіз мүмкіндіктері бар белсендірек интерактивті оқыту ортасын құруға мүмкіндік беретіндігінде.

Компьютерлік ақпараттық технологиялардың дәстүрлі технологиялардан артықшылығы көп қырлы. Материалды анағұрлым көрнекі түрде көрсету, білімді тиімді тексеру және басқалардың мүмкіндіктерінен басқа, олар оқушылардың жұмысындағы әртүрлі ұйымдастыру формаларын, мұғалім іс-әрекетіндегі оқыту әдістерін қамтиды. Егер оқушы кез келген сұраққа қиналса, ол кез келген уақытта теорияға оралып, материалды қайталай алады.

Білім беру жүйесінің басты міндеті – табысты тәжірибе, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде жеке тұлғаның кәсіби көңіл-күйін қалыптастыру, дамыту және жетілдіру, жаңа білім беру технологияларын енгізу, ақпараттандыру үшін қажетті жағдайлар жасау. білім беру. Жаңа ұрпақтың сапалы білім алуы үшін осындай маңызды мәселелерді шешуде математиканың алатын орны өте зор. Қазіргі әлем – математиканың жан-жақты даму кезеңі, сондықтан математикалық мәдениет деңгейін көтеру басты басымдық болып табылады. Сонымен қатар, қоғам үшін математиканың рөлі өте маңызды, өйткені математикалық әдістердің әртүрлі салаларын қолданбаса, ғылыми прогресс болмайды. Бұл тек дайын математикалық деректерді пайдалану ғана емес, ғылым мен техниканы дамыту, қажет кезде жаңа идеяларды ұсына алатын математикалық білімді мамандарды дайындауға көмектесетін жаңа жұмыс орындарына жол ашу дегенді білдіреді. Бұл мамандар бүгінгі мектеп оқушылары, ертеңгі университет студенттері екені даусыз.

Инновациялық технологиялар мұғалімге өз жұмысында өте пайдалы, ол әрқашан оқушының кемшіліктерін қадағалап, түзету шараларын қолдана алады. Заманауи даму қарқыны мұғалімдерден ғылыми-зерттеу салаларында жаңа шығармашылық көзқарасты талап етеді. Сонымен, XXI ғасыр – оқушылардың ақыл-ой қабілеттерін қалыптастыратын компьютерлік және ақпараттық технологиялармен байланысты инновациялық және білім беру үдерістерінің ғасыры. Ақпараттық қоғамда оқушылардың ойлау қабілетін

қалыптастыратын, компьютерлік сауаттылығын дамытатын заңдылықтары ортақ жалпы педагогикалық технологиялардың тиімділігі жоғары, бұл кәсіби әлеуеттің қалыптасуына әкеледі.

Білім беруде электронды оқулықтарды пайдалану оқушылардың белсенділігін арттыруға ғана көмектесіп қоймайды, сонымен қатар логикалық ойлау мен шығармашылық тәсілдерді қалыптастырады. Мұғалімнің нұсқауын орындау немесе оқулықты жай ғана пайдалану бүгінгі заман талабына сай емес. Сондықтан электронды оқулықтарды қолданбай алға жылжу мүмкін емес. Нәтижесінде белгілі бір тақырыпқа оқырманның қызығушылығы мен шығармашылығын аламыз. Материалды меңгертуде электронды оқулықтардың рөлі өте үлкен. Бұл тақырыптың теориялық тақырыптары кеңінен талқыланды. Графикалық кескіндерді, контурларды визуалды бақылау, сонымен қатар бір уақытта тыңдау және көру сабақтың соңында жақсы нәтиже береді.

Қорыта айтқанда, қазіргі қарқынды дамып келе жатқан заман талабына толық жауап беру үшін мұғалімге инновациялық технологияларды пайдалана отырып, оқушылардың білім, білік дағдыларын дамытуда көмек қажет. Сондықтан мұғалімнің өзі алдымен инновациялық технологияларды меңгеруі керек, сонда ғана оқу процесінде тиімді пайдалана алады.

Бүгінгі таңда мұғалімнің басты мақсаты – білімге, ақпаратқа, экономикалық кеңістікке қол жеткізе алатын, бәсекелестіктің жоғары жағдайында өмір сүретін, еңбекке қабілетті тұлға тәрбиелеу. Мұғалімнің міндеті – оқушыға ресурстарды пайдалануға, есте қалғандарын дұрыс есте сақтауға және қолдануға, оқудың мәнін түсінуге, шынайы өмір арасындағы байланыстарды анықтауға және әлемге басқа көзқараспен қарауға көмектесу және оқушы бойында шығармашылық ұстанымдарын ояту саналады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Баракаев М. и др. Технологии преподавания математики в контексте модернизации // Методическое пособие (для учителей общеобразовательных школ). - Ташкент, 2017. - 231 с.

2. Мамадияров Ж. Б. Методы использования современных информационных технологий в преподавании предмета «Основы алгебры и анализа» // Журнал «Физика, математика и информатика». -2019. - №1.-21-28 стр.

«МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ»

Аннотация:

В статье рассматривается методика преподавания математики в общеобразовательных школах с использованием современных информационных технологий. В современном обществе важно внедрение инноваций в учебный процесс, а также развитие творческой и инновационной деятельности учителя. Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) позволяют сделать учебный процесс визуальным, интерактивным и ориентированным на учащегося. В статье показаны педагогические, социальные и технологические причины применения компьютерных технологий, проанализировано их влияние на повышение учебной мотивации учащихся, лучшее усвоение учебного материала и развитие творческих способностей. Кроме того, предложены пути повышения эффективности образовательного процесса через сочетание ИКТ с традиционными средствами обучения на уроках математики.

Ключевые слова: информационные технологии, компьютерные технологии, преподавание математики, общеобразовательная школа, инновационные методики, интерактивное обучение, учебная мотивация, наглядные учебные материалы, творческие способности учащихся, использование ИКТ.

Джуманиязова Марям Майлановна
Орыс тілі және әдебиеті пәні мұғалімі, педагог – сарапшы
«№18 жалпы білім беретін мектеп» КММ
Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы

РАЗВИТИЕ РЕЧЕТВОРЧЕСКИХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В статье рассматривается проблема развития у учащихся навыков **речетворчества** на основе современных требований в преподавании казахского и русского языков. Поскольку быстро меняющееся образовательное пространство требует внедрения новых технологий обучения, автор анализирует возможности **кейс-технологии** на уроках русского языка. Показано, что кейс-метод через работу с текстом, решение проблемных ситуаций, участие в дискуссиях и групповом анализе способствует развитию у учащихся **языковых, коммуникативных, аналитических и творческих способностей**. Кроме того, доказано, что кейс-технология способствует комплексному развитию всех видов речевой деятельности — **аудирования, чтения, письма и говорения**. В статье раскрывается значимость метода в совершенствовании критического мышления учащихся, свободного выражения своих мыслей и формирования навыков составления текста.

Ключевые слова: кейс-технология, русский язык, речевая деятельность, речетворчество, коммуникативная компетенция, творческое мышление, работа с текстом, групповый анализ, методы обучения, критическое мышление.

Современное образование предъявляет высокие требования к результатам обучения, что оказывает влияние как на цели, так и на используемые методы для их достижения. В последние годы фокус образовательного процесса смещается на личность обучающегося, что делает ключевым аспектом формирование и развитие таких навыков и компетенций, которые можно эффективно применять в различных сферах общественной жизни. В условиях быстрого изменения социокультурной и технологической среды актуальными становятся инновационные подходы в обучении, которые заменяют традиционные методы. Это обуславливает необходимость постоянной модернизации образовательного процесса, что включает в себя не только обновление образовательных материалов и методик, но и совершенствование организационных форм обучения, адаптированных к новым вызовам и изменяющимся условиям.

Особое внимание стоит уделить обучению русскому языку, поскольку задачи, стоящие перед учителями, включают не только развитие языковой системы учащихся, но и формирование речевой личности, что является основой успешной коммуникации. Важно использовать разнообразные методы и формы, способствующие развитию речевых и

коммуникативных навыков учащихся, обеспечивая их готовность к эффективному взаимодействию в самых разных ситуациях. Современные подходы к обучению русскому языку включают элементы проектного и проблемного обучения, использование цифровых технологий, интерактивных методов, которые обеспечивают активное вовлечение учащихся в процесс.

Дополнительно, с учетом потребности в формировании гибких навыков, таких как критическое мышление и способность к самообразованию, обучение языку становится не только средством коммуникации, но и важным инструментом развития личности, способной к самостоятельному решению возникающих в жизни проблем. Внедрение таких подходов требует от педагогов не только знания предмета, но и высокой квалификации в использовании новых образовательных технологий и умения мотивировать учащихся на активное и осознанное изучение языка.

В рамках современного образовательного процесса использование кейс-технологии может стать эффективным и перспективным подходом к обучению русскому языку. Во-первых, этот метод акцентирует внимание на развитии коммуникативных навыков учащихся, что особенно важно для формирования умения свободно и уверенно выражать свои мысли. Творческая речевая деятельность, требуемая при работе с кейсами, способствует активному использованию языка в различных контекстах, что развивает речевые и когнитивные способности учащихся.

Во-вторых, кейс-технология активно использует тексты, которые являются основой для всестороннего анализа. Это подтверждает целесообразность применения этого метода на уроках русского языка, поскольку учащиеся получают возможность глубже изучить особенности структуры и содержания текстов различных стилей и жанров. Такой подход способствует не только расширению языковых навыков, но и развивает аналитическое мышление, способность к интерпретации и оценке информации.

Кейс-технология представляет собой метод обучения, который фокусируется на анализе конкретных ситуаций, обсуждении проблем и поиске решений задач в группе. Как отмечает Г. К. Селевко, кейс может быть представлен в различных форматах, включая тексты, видеоматериалы, интернет-ресурсы и другие виды информации, что позволяет сделать обучение более разнообразным и увлекательным. Важной частью работы с кейсами являются вопросы для обсуждения и практические задания, которые требуют активного вовлечения учащихся в процесс осмысления и применения знаний, полученных в ходе анализа представленного материала.

Использование кейс-технологии на уроках русского языка не только способствует развитию языковых навыков, но и помогает формировать у учащихся умения работать в команде, обсуждать и аргументировать свою точку зрения, что является важной составляющей коммуникации в реальной жизни. В результате такого подхода учащиеся становятся более подготовленными к решению нестандартных задач, а также более уверенными в своей способности использовать язык как инструмент для анализа и выражения своих мыслей.

Использование кейс-метода в обучении предоставляет учащимся уникальную возможность не только воспринимать знания, но и активно их создавать. Важно отметить, что учащиеся могут создавать кейсы сами, а также разрабатывать их в ходе урока, что способствует более глубокому погружению в процесс и улучшению усвоения материала. Задания, включенные в кейс, могут быть многозначными, что побуждает учащихся искать решения, опираясь на мнения различных ученых, поэтов, лингвистов и писателей. Это развивает критическое мышление и помогает учащимся видеть многообразие взглядов и подходов к решению одной проблемы.

Применение кейс-метода в обучении значительно стимулирует у учащихся желание получать знания и усиливает их познавательный интерес. Кейс-метод не ограничивается лишь передачей информации, но включает методы научного исследования, что способствует развитию у учащихся навыков самостоятельной работы, аналитического подхода и

креативного мышления. Этот метод также укрепляет эмоционально-волевые качества, повышая уверенность в себе, а также формирует устойчивую познавательную мотивацию, что особенно важно для образовательного процесса.

Процесс работы с кейс-технологией включает несколько ключевых этапов. На первом этапе учащиеся знакомятся с кейсом, анализируют его и выявляют ключевую проблему, которую необходимо решить. На втором этапе происходит коллективный поиск ответов на вопросы, предложенные учителем, через активную дискуссию, что способствует обмену мнениями и развитию навыков аргументации. Затем учащиеся выполняют групповые или индивидуальные задания, которые помогают закрепить изучаемый материал и предложить собственные решения.

Важным этапом является представление результатов работы, что развивает навыки публичных выступлений и защиты собственной точки зрения. Далее следует обобщение результатов, где фиксируются различные варианты решения проблемы, а также рефлексия, которая позволяет учащимся оценить свой вклад в процесс и выделить наиболее эффективные подходы. Оценка работы группы помогает подвести итог учебной деятельности и развивает способность к самокритике и объективному анализу.

Кейс-метод таким образом способствует развитию множества компетенций у учащихся, включая навыки самостоятельной работы, аналитическое мышление, коммуникацию и умение работать в группе. Эти качества необходимы для успешного функционирования в современном обществе и становятся неотъемлемой частью образовательного процесса.

Кейс-технология представляет собой эффективный инструмент для достижения целей обучения русскому языку, поскольку каждый этап работы с кейсом направлен на развитие различных видов речевой деятельности, таких как чтение, прослушивание, письмо и говорение. Текст, используемый в качестве основы кейса и дидактического элемента урока, является отправной точкой для развития речетворческих способностей учащихся. Это проявляется в их способности воспринимать, анализировать и создавать тексты различных стилей и жанров. Как подчеркивает Л. Д. Пономарева, речетворческая деятельность обучающихся играет ключевую роль в их духовном развитии, способствуя расширению кругозора и развитию критического мышления.

Этапы реализации алгоритма кейс-технологии ориентированы на развитие речетворческих навыков через коллективную творческую работу с текстом. Процесс обсуждения проблемных вопросов в рамках кейс-метода стимулирует активное использование навыков слушания и говорения, а глубокий анализ текста и многогранный подход к нему способствуют развитию навыков чтения. Учащиеся также получают возможность выразить свое видение проблемы через выполнение индивидуальных письменных заданий, что развивает их письменную речь и способность аргументированно излагать свои мысли.

Как отмечает Г. С. Калыкова, активизация комплекса навыков речевой деятельности в процессе работы с кейсами способствует глубокому пониманию идей, заключенных в исходном тексте. Обсуждение и обмен мнениями, развивающие навыки слушания и говорения, не только повышают эффективность чтения, но и стимулируют создание качественных письменных текстов. Таким образом, кейс-технология помогает учащимся развивать важнейшие речевые навыки, что способствует их всестороннему развитию и подготовке к реальной жизни, где умение эффективно коммуницировать и работать с текстами различных жанров становится необходимым.

Кейс-технология органично вписывается в организацию образовательного процесса, построенного на коммуникативно-деятельностном подходе, который акцентирует внимание на активности учащихся и их способности к продуктивному взаимодействию в процессе обучения. В основе кейс-метода часто лежат тексты, отражающие актуальные для обучающихся проблемы, что способствует глубокому вовлечению в обсуждаемую тему. Такие тексты, будь то художественные или публицистические, затрагивают важные социальные,

духовные и экзистенциальные ценности, что делает обучение более значимым и помогает учащимся осознать важность темы для их личного и профессионального развития.

Применение кейс-технологии на уроках русского языка предполагает не только осознание значимости текстов, но и активное участие учащихся в процессе их восприятия, анализа и обсуждения. Это приводит к развитию их речетворческих способностей, когда, после внимательного анализа чужого текста, обучающиеся создают собственные. Такой подход развивает не только творческие способности, но и критическое мышление, позволяя учащимся находить собственное мнение и выражать его в различных формах.

Кейс-технология направлена на всестороннее развитие всех видов речевой деятельности, включая чтение, письмо, слушание и говорение. На каждом этапе работы с кейсом учащиеся вовлечены в процесс обсуждения, что помогает развивать коммуникативные навыки и уверенность в себе, а также углубляет понимание текста через его анализ и интерпретацию. Это способствует улучшению качества как письменных, так и устных работ, а также развивает навыки восприятия и критического осмысления информации.

Таким образом, кейс-технология является мощным инструментом для формирования речетворческих навыков и развития критического мышления у учащихся, создавая условия для их всестороннего развития и подготовки к реальным жизненным ситуациям, где необходимо уметь эффективно взаимодействовать, аргументировать свою точку зрения и создавать собственные тексты.

Список литературы

2. Пономарёва, Л. Д. Речевая деятельность учащихся и пути её развития : монография. — Москва : Просвещение, 2012. — 184 с.

3. Калыкова, Г. С. Развитие речевой активности учащихся в условиях инновационных технологий обучения // Педагогика. — 2018. — № 6. — С. 74–79.

4. Безрукова, В. С. Педагогика : учебное пособие. — Екатеринбург : Деловая книга, 2003. — 352 с.

5. Полат, Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие. — Москва : Академия, 2009. — 368 с.

«ОҚУШЫЛАРДЫҢ СӨЙЛЕУШІЛІК ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ОРЫС ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА КЕЙС-ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ДАМЫТУ»

Андатпа

Мақалада қазақ және орыс тілдерін оқытудағы заманауи талаптар негізінде оқушылардың речетворчество (шығармашылық сөйлеу) дағдыларын дамыту мәселесі қарастырылады. Жылдам өзгеріп жатқан білім беру кеңістігі оқытудың жаңа технологияларын енгізуді талап ететіндіктен, автор кейс-технологияның орыс тілі сабақтарындағы мүмкіндіктерін талдайды. Кейс-әдісінің мәтінмен жұмыс істеу, проблемалық жағдаяттарды шешу, пікірталасқа қатысу және топтық талдау арқылы оқушылардың тілдік, коммуникативтік, аналитикалық, шығармашылық қабілеттерін арттыратыны көрсетіледі. Сонымен қатар, кейс-технология барлық түрдегі сөйлеу әрекетін — тыңдау, оқу, жазу және сөйлеуді — кешенді дамытуға ықпал ететіні дәлелденеді. Мақалада әдістің оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын жетілдірудегі, өз ойын еркін жеткізуіндегі және мәтін құрастыру біліктерін қалыптастырудағы маңыздылығы ашылады.

Түйінді сөздер: кейс-технология, орыс тілі, сөйлеу әрекеті, речетворчество, коммуникативтік құзырет, шығармашылық ойлау, мәтінмен жұмыс, топтық талдау, оқыту әдістері, критикалық ойлау.

Ажибекова Камшат Борашовна
Физика пәні мұғалімі
«Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасы Шу ауданы білім бөлімінің
«Д.Қонаев атындағы орта мектебі» КММ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ПРОЕКТОВ ДЛЯ МОТИВАЦИИ УЧЕНИКОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ФИЗИКИ

Аннотация

Методы, используемые при активном обучении, содержат проблемы, которые требуют от обучаемого самостоятельного освоения новых навыков и знаний, а также приобретения новых компетенций. Это, на наш взгляд, позволяет подготовить специалиста, способного решать сложные и нетривиальные задачи, умеющего работать в команде. Знания означают способность использовать знания для решения конкретных задач. В процессе обучения учащиеся могут дополнительно развивать навыки творческого мышления, побуждая их к постановке и решению задач, формулированию гипотез, самостоятельному поиску наилучшего варианта решения задач.

Ключевые слова: Активное обучение, проектная деятельность, решение задач, компетентность

Согласно Зеличенко В. М. и Ларионову В. В. учащийся лучше усваивает не готовую информацию, а свои ответы на вопросы, возникающие при решении практических задач. Наиболее оптимальным способом усвоения новых знаний является создание познавательного действия в конкретной проблемной ситуации.

По мнению автора, для достижения поставленной цели необходимо видоизменить не только содержание самого процесса обучения, но и изменить методику организации учебно-воспитательного процесса, ориентируясь на мотивацию самостоятельной познавательной деятельности учащихся. Это, в свою очередь, потребует использования современных образовательных технологий, ориентированных на личность учащегося.

Одной из наиболее распространенных личностно-педагогических технологий является метод проектов. Метод проектов представляет собой систему обучения, в которой обучаемые имеют возможность приобретать новые навыки и знания при планировании и реализации практических задач в виде проектов. Метод проектов представляет собой педагогическую технологию, в основе которой лежит не пассивное получение знаний, а получение новых знаний через участие в практической деятельности. Основной идеей использования метода проектов является объединение классной и внеклассной работы ученмков по реализации проекта. Это способствует формированию у учащихся творческого мышления и положительной мотивации к обучению.

Согласно Левину Д.М. и Герасимову В.П. принимая участие в реализации проекта, ученик имеет возможность реализовать свои способности, а также одновременно приобретает навыки приобретения новых знаний и умений.

Согласно Столяренко Л.Д. проектная технология обучения имеет средства, активизирующие и активизирующие мыслительную и творческую деятельность учащихся. Он всегда предусматривает решение какой-либо задачи, путем применения различных методов и средств обучения, и комплексного использования умений, и знаний из различных отраслей техники, науки и техники, мобилизуя при этом творческие способности учащихся.

Результаты реализованных проектов должны представлять собой конкретное решение, имеющее практическое значение. Основной педагогической целью проектного метода обучения является создание необходимых условий, при которых учащиеся. Использование проектных методов обучения позволяет избежать авторитарного характера учебного процесса, добиться повышения мотивации и личной инициативы обучающихся. Реализация проекта предоставляет ученикам возможность реализовать свой творческий и исследовательский потенциал.

Выполнение проектов, связанных с исследованием физических проблем, должно иметь четкую структуру, четко определенные цели и задачи исследования, обозначенные методы сбора и обработки данных.

Автор выделяет проекты с открытой координацией (когда преподаватель берет на себя доминирующую роль в ходе реализации проекта, координируя и организуя деятельность других участников проекта), а также проекты со скрытой координацией (когда преподаватель позволяет учащимся самостоятельно организовывать свою работу и реализовывать проект, вмешиваясь только в том случае, если у учеников возникают трудности с выполнением проекта).

По мнению автора, использование проектной методики в обучении физике позволяет:

– развивать у учащихся навыки активной творческой и практической деятельности;

– распределить обязанности между участниками проекта с учетом интересов и способностей отдельных учащихся;

– создать на уроке атмосферу совместного творчества;

– повысить мотивацию учащихся к самостоятельному получению новых знаний и навыков.

Изучив необходимую литературу, автор пришел к выводу что на лабораторных занятиях по физике в качестве проектов, можно использовать:

– Компьютерные эксперименты. Они позволяют избежать использования дорогостоящего оборудования и материалов и в то же время позволяют лучше понять смысл физических явлений.

– Расчетные проблемы с использованием компьютерной проверки. Для начала учащимся предлагается решить задачу без использования компьютера. Затем проводится компьютерный эксперимент и анализируются данные, полученные в результате компьютерного эксперимента. Также можно предложить учащимся самостоятельно отработать учебный материал в качестве домашнего задания, затем обсудить его в классе, а затем провести компьютерный эксперимент.

– Неоднозначные проблемы. В этом случае учеников предлагается решить задачу, в которой необходимо определить значения нескольких параметров. Для решения таких задач преподаватель выбирает значение некоторых параметров и учащиеся должны сначала теоретически рассчитать недостающие параметры, а затем провести компьютерный эксперимент и проанализировать результаты.

– Проблемы с отсутствующими данными. Перед проведением лабораторного практического занятия преподаватель не сообщает ученикам все данные. В ходе выполнения проекта учащиеся должны самостоятельно выяснить, каких данных не хватает, и самостоятельно найти их в различных источниках информации.

– Экспериментальные задачи. При этом эксперименты проводятся без использования компьютерного моделирования с использованием реальных приборов и материалов. Затем

результаты экспериментов обрабатываются, анализируются и сравниваются с предсказаниями теории.

Использование компьютерных экспериментов на лабораторных занятиях по физике повышает мотивацию учащихся к совершенствованию своих знаний.

На наш взгляд, метод проектирования может играть роль в изучении физики. Так как выполнение проекта с одной стороны повышает эффективность получения новых знаний, а с другой стороны способствует росту мотивации к изучению физики.

В процессе работы над проектом у учеников в области физики формируются следующие навыки и умения:

– Планирование предстоящих мероприятий и прогнозирование их результатов;
– Изучение причинно-следственных связей, разработка вариантов реализации проекта;
– Самостоятельный поиск информации, необходимой для реализации проекта;
– Командная работа, взаимопомощь и поиск компромиссных решений;
– Обеспечение организации рабочего места для проведения экспериментальных исследований (подбор оборудования, материалов);
– Понимание результатов экспериментального исследования;
– Построение презентации о выполненной работе и ее общественной защите.

Список литературы

1. Левин Д.М., Герасимов В.П. Физический практикум с элементами научного исследования // Управление учебным процессом и современные технологии обучения: Сб. науч. -метод. материалов / Под ред. В.А. Головутина и Г.В. Сундукова. -Вып. 3.- Тула, 2001.- с.101-102.

2. Столяренко Л.Д. Педагогическая психология. Серия «Учебники и учебные пособия». - Ростов н/Д: «Феникс», 2000.- 544 с.

3. Зеличенко В. М., Ларионов В. В. «О проблемно-ориентированном подходе к решению задач по физике в профильной школе и вузе» // Вестник ТГПУ. 2009. Вып. 5 (83). С. 10-15.

4. Филиппова Илзе Яновна ВОВЛЕЧЕНИЕ ШКОЛЬНИКОВ В ФИЗИКУ - ОТ ИГРУШЕК К ПРОЕКТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ // Видеонаука. 2020. №3 (19). URL: https://cyberleninka.ru/article/n/vovlechenie-shkolnikov-v-fiziku-ot-igrushek-k-proektnoy-deyatelnosti (дата обращения: 09.01.2023).

ФИЗИКАНЫ ОҚУДА ОҚУШЫЛАРДЫ ЫНТАЛАНДЫРУ ҮШІН ЖОБА ӘДІСІН ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Белсенді оқыту кезінде қолданылатын әдістер оқушыдан жаңа дағдылар мен білімді өздігінен меңгеруді, сондай-ақ жаңа құзыреттерді игеруді талап ететін проблемаларды қамтиды. Біз ойлағанымыздай, бұл күрделі және ерекше тапсырмаларды шеше алатын, командалық жұмысқа қабілетті маман дайындауға мүмкіндік береді. Білім нақты тапсырмаларды шешуде білімді қолдана білу қабілетін білдіреді. Оқу процесінде оқушылар шығармашылық ойлау дағдыларын қосымша дамыта алады, бұл оларға тапсырмаларды қоюға және шешуге, гипотезаларды құруға, ең тиімді шешім жолдарын өз бетімен іздеуге ынталандырады.

Түйінді сөздер: белсенді оқыту, жобалық жұмыс, тапсырмаларды шешу, құзыреттілік.

Нургалиева Бибигуль Галимжановна
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының "Қостанай қаласы білім бөлімінің №3 мектеп-гимназиясы" коммуналдық мемлекеттік мекемесі
Қостанай облысы, Қостанай қаласы

«БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР МЕН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ МҮМКІНДІКТЕРІН КІРІКТІРУ»

Мақсаты:

Қазақ тілі сабақтарында ұлттық құндылықтар мен жасанды интеллект құралдарын (ChatGPT, Copilot, Narakeet, Quillionz және т.б) тиімді кіріктірудің жолдарын көрсету.

Міндеттері:

1.Қазақ тілі сабағына «Адал азамат» бағдарламасындағы құндылықтарға сай тапсырмаларды ЖИ арқылы енгізу;

2.Оқушылардың *тыңдалым, оқылым, жазылым, айтылым* дағдыларын жетілдіруде ЖИ (ChatGPT, Narakeet, Copilot, Wordwall, padlet.com) құралдарын тиімді қолдану;

3.Мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыру мақсатында ЖИ-ді оқу үдерісінде қолданудың тиімді іс-тәжірибемен бөлісу;

Күтілетін нәтиже:

- Қазақ тілі сабақтарында «Адал азамат» бағдарламасының құндылықтарына негізделген ЖИ көмегімен жасалған тапсырмалар жүйелі түрде енгізіледі
- Оқушылардың тілдік дағдылары (тыңдалым, оқылым, жазылым, айтылым) ЖИ құралдары арқылы тиімді дамиды
- Мұғалімдер ЖИ-ді оқу үдерісіне енгізу бойынша тәжірибе алмасып, кәсіби құзыреттілігін арттырады

Теориялық бөлім:

Қазақ тілін оқытуда- оқушылардың тілдік дағдыларын қалыптастырумен қатар, бойына адамгершілік құндылықтарды сіңіру қажет. Сондықтан мен әр сабағымда «Адал азамат» бағдарламасындағы (адалдық, ынтымақ, еңбекқорлық, жауапкершілік) құндылықтарды сабақтың мазмұнына кіріктіріп отырамын. Құндылықты сабаққа енгізу кезінде жасанды интеллект құралдардың көмегі зор.

ЖИ құралдарын кіріктіру

Тыңдалым тапсырмасы:

3 сыныпта «Жақсы, жаман деген немене?» бөлімі бойынша тыңдалым мәтінін дайындадым.

Құндылық: адалдық,жақсы мен жаман әдеттер

ЖИ құрал: Narakeet (https://www.narakeet.com/app/text-to-audio/?projectId=dbd97118-f38b-4ceb-afcf-9e8de1bc8ee2)

Мүмкіндігі: Мәтінді табиғи қазақ даусымен дыбыстап, MP3 форматында шығарады.

Мақсаты: Тыңдау, түсіну дағдысын дамыту.

Мәтін «Жақсы, жаман деген немене?»

Тапсырма : Narakeet арқылы мәтінді тыңдаңыз.

Мәтінді Narakeet-енгізіп, автоматты түрде MP3 форматында дыбыстап, тыңдай аласыз.

Айтылым тапсырмасы:

Құндылық: Достық, сыйластық

ЖИ құралы: Copilot

Тапсырма: Оқушылар мәтінді тыңдап болған соң, мәтін кейіпкерлеріне мінездеме береді.

Оқылым:

Тапсырма : Әлібек пен Жалқаубек мәтінін оқу

Әлібек еңбекқор бала. Таңертең 🌞 шыққанда, ол 🏫 барады. Сабақтан кейін үй тапсырмасын орындап, 📖 оқиды. Ол 🛠️ жер қазады және ата-анасына көмектеседі.

Жалқаубек – жалқау бала. Ол🛏️ жата береді, кітап оқымайды, 🏫 кешігіп барады. Күндіз ⚽ ойнап, кешке дейін 😴 .

Құндылық:еңбекқорлық

ЖИ құралы: https://padlet.com/bibigulnurgalieva776/padlet-xqzwv2ft1aj7qi8o /wish/wKmOZ56Npoxy WzMA

Жазылым

Тапсырмасы :Сұрақтарға жауап бер. Оқушыларға бірнеше сұрақ беріледі. Толық жауап жазады.

Құндылық: жақсы , жаманды ажырату

ЖИ құралы: ChatGPT

«Жақсы, жаман деген немене?» мәтінін ChatGPT-ке енгізсе автоматты түрде дайын сұрақтар дайындап береді.

Оқушылар сұрақтарға қысқаша жауап жазады:

– Жақсы бала қандай болады?

– Еңбекқор адам не істейді?

Қорытынды: **Wordwall құралы** арқылы викторинаға жауап беруді ұсынамын. https://wordwall.net/ru/resource/99999565

Сабақты қорытындылау ретінде https://suno.com/ ЖИ көмекшісі арқылы Әлібек пен Жалқаубекке арналған ән тыңдату. Сөзін Copilot ЖИ жасап береді.

Қорытынды ой

«Тілді үйрету – тек ереже жаттау емес, ол – құндылықты бойға сіңіру».

Қазақ тілі сабағында құндылық пен технологияны ұштастыру – заман талабына сай тұлға қалыптастырудың кепілі.

Жасанды интеллект – құрал ғана, ал басты құндылық – АДАМГЕРШІЛІК пен БІЛІМ.

Алиева Жамиля
Тәрбиеші
“№3 арнайы мектеп-интернат” КММ
Түркістан облысы

ЕСТУ ҚАБІЛЕТІ БҰЗЫЛҒАН БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН ОЙЫН ТЕРАПИЯСЫ

Қазіргі таңда инклюзивті білім беру жүйесі – әр баланың жеке ерекшелігін ескеріп, оның әлеуетін толық ашуға бағытталған маңызды әлеуметтік- педагогикалық бағыттардың бірі. Ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың арасында **есту қабілеті бұзылған балалар** ерекше топты құрайды. Есту кемшілігі баланың тілдік дамуына, қарым-қатынас жасау қабілетіне, әлеуметтік бейімделуіне және эмоциялық дамуына айтарлықтай әсер етеді.Мұндай балалардың психологиялық және танымдық дамуын қолдау үшін тиімді әдістердің бірі – **ойын терапиясы**. Ойын терапиясы есту қабілеті бұзылған балалардың ішкі әлемін ашуға, эмоциялық тепе-теңдігін орнатуға және қарым-қатынас дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді.Есту қабілетінің бұзылуы – балада сыртқы дыбыстық ақпаратты қабылдау мен өңдеудің шектелуінен туындайтын бұзылыс. Бұл баланың сөйлеу тілі мен коммуникативтік дағдыларының дамуына тікелей әсер етеді.

Мұндай балалар көбіне:

- сөздік қордың кедейлігіне;
- сөйлеу ырғағы мен дыбыстаудағы қиындықтарға;
- есту арқылы қабылдаудың шектеулілігіне;
- эмоция мен көңіл-күйді білдірудегі тежелуге;
- әлеуметтік ортадан оқшаулануға бейім болады.

Сондықтан мұндай балалармен жүргізілетін түзету жұмысы ойын түрінде ұйымдастырылса, балада белсенділік, еркіндік, өзіне сенімділік артады.

2. Есту қабілеті бұзылған балалармен ойын терапиясын қолданудың маңызы

Ойын терапиясы – есту қабілеті бұзылған баланың сөйлеу мен ым-ишара арқылы қарым-қатынас жасау қабілетін жетілдірудің тиімді әдісі. Ол баланың өзін-өзі танып, эмоциясын білдіруге және айналасындағы адамдармен өзара әрекеттесуге көмектеседі.

Ойын терапиясының негізгі мақсаттары:

- қарым-қатынас дағдыларын дамыту (ым тілі, мимика, дене қимылы арқылы);
- эмоциялық реттелуді қалыптастыру;
- сенсорлық және моторлық дағдыларды жетілдіру;
- өзін-өзі бағалауды арттыру;
- қорқыныш пен жабықтықты жою.

3. Есту қабілеті бұзылған балаларға арналған ойын түрлері

1) Көрнекі-әрекеттік ойындар.

Бұл ойындарда суреттер, заттар, фигуралар, түстер қолданылады. Мысалы:

• *«Не өзгерді?»*, *«Түстерді тап»*, *«Заттың көлеңкесін тап»* сияқты ойындар көру зейінін дамытады.

2) Ым мен мимика арқылы ойындар.

Мысалы: *«Қуанышты көрсет», «Қайғыны бейнеле», «Бұл кімнің көңіл-күйі?»* – эмоциялық интеллектті дамытады.

3) Қимыл-қозғалыс ойындары.

«Айдаһар», «Кім тез?», *«Қозғал да, тоқта!»* – моторика мен назарды дамытуға бағытталған.

4) Музыкалық ырғақ ойындары (дыбыс тербелісі арқылы).

Тербелісті сезіну үшін барабан, қоңырау, метроном сияқты аспаптар қолданылады. Бала дыбысты естімесе де, оның тербелісін сезіп, ырғақты қозғалыспен қайталайды.

5) Қуыршақ және рөлдік ойындар.

Бала қуыршақ арқылы өз сезімін көрсетіп, оқиғаларды бейнелейді. Мысалы, «Досыммен кездестім», «Отбасым» сияқты сюжеттер арқылы қарым-қатынас моделін үйренеді.

6) Құм және су терапиясы.

Құммен, сумен ойнау – сезімдік тәжірибені кеңейтеді, эмоцияны реттейді және тыныштандырады.

Есту қабілеті бұзылған балаларға арналған ойын терапиясы – олардың психологиялық, эмоциялық және әлеуметтік дамуын қолдаудың тиімді құралы. Ойын барысында бала өз-өзіне сенімді бола бастайды, айналасындағы адамдармен қарым-қатынас жасауға талпынады, эмоцияларын еркін білдіреді.Мұндай терапия түрі инклюзивті білім берудің маңызды бөлігі болып табылады, себебі ол баланың әлеуетін ашуға, бейімделуіне және қоғамда өзін еркін сезінуіне мүмкіндік береді. Сондықтан ойын терапиясын арнайы педагогтар, логопедтер және психологтар бірлесе отырып, жүйелі түрде қолдануы қажет.

Саркытова Багдат Сейжановна
Тәрбиеші
"Жетісу облысының білім басқармасы" мемлекеттік мекемесінің
"Талдықорған қаласының облыстық №1 "балабақша-мектеп-интернат" арнайы кешені"
коммуналдық мемлекеттік мекемесі

ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫН САБАҒЫ: КИІМ ЖӘНЕ ОНЫҢ КҮТІМІ

Мақсаты:

1. Балалардың бағдарлама талабына сай сөздік қорын молайту, ойлау, есту қабілетін дамыту.
2. Киімдер арасындағы айырмашылықтарды ажырата білуге үйрету.
3. Киімді ұқыпты, таза ұстауға үйрету, тәрбиелеу.
4. Есте сақтау қабілеттерін дамыту.
5. Дыбыстарын қадағалау.

Әдіс- тәсілдер:

1. Әңгімелесу
2. Суреттер бойынша жұмыс
3. Сұраққа жауап беру
4. Ойын ойнау

Көрнекіліктер: киімдер туралы суреттер, таблицалар, ойынға керекті құралдар. АКТ қолдану.

Сөздік:
Ер балалар киімі
Қыз балалар киімі
Ұлттық киімдер
Бөбектер киімдері
Тазартамыз
Орнына қоямыз
Ұйымдастыру кезеңі:
Балалар, бүгінгі сабаққа көптеген қонақтар келіп отыр. Қонақтармен амандасайық.
- Сәлеметсіздер ме?Отырыңыздар.
Мұғалім: Қазір қай мезгіл?
Оқушы: Қазір көктем мезгілі.
Мұғалім: Ауа райы қандай?
Оқушы: Ауа райы жылы, күн ашық.
Мұғалім: Қазір қай сабақ болады?
Оқушы: Дидактикалық ойын сабағы болады.
Мұғалім: Біз сабақта не істейміз?
– Ойланамыз.
– Ойнаймыз.
– Сөйлейміз.
– Сұраққа жауап береміз.
Мұғалім: Дыбыстарды қадағалап айтамыз.
Бүгін сабақтың тақырыбы: Киім және оның күтімі
Теледидардан сән үлгілері мен оларды дайындайтын шебер тігіншілер жұмысына назар аударайық.
Мұғалім: Балалар, біз қайда бардық?
Оқушы: Біз «Ажар» тігін фабрикасына бардық.
Мұғалім: Балалар, теледидардан киімдер жөнінде не көрдік?
Оқушы: – Сән үлгілерін көрдік.
– Шебер тігіншілерді көрдік.
Мұғалім: Тігіншілер не істейді?
Оқушы: Тігіншілер киім тігеді.
Мұғалім: Қандай киім түрлерін көрдік?
Оқушылар: Ерлер киімдері, әйелдер киімдері, балалар киімдері, ұлттық киімдер
Мұғалім: Енді біз ойын ойнайық.

Ойын: «Киімдерді дұрыс ажырат»
Екі топқа бөлінеміз.
1-топ қыз балалар киімдерін жинайды.
2-топ ер балалар киімдерін жинайды.
Табыңдаршы, не өзгерді?

Жеке тапсырма
Оқушы: Өзіне-өзі жауапсыз қарайтын баланы не дейміз?
Оқушы: – Салақ дейміз.
Оқушы: Салақтық туралы кім тақпақ айтып береді?
Оқушы:
Салақ, салақ, салақсың,
Өз үйіңде қонақсың.
Таза емессің, жолақсың,
Ақ емессің, қарасың.

Кейде қызыл далапсың,
Әй, салақсың, салақсың.

Жеке тапсырма
Оқушы: Тазалық не үшін қажет?
Оқушы: Тазалық – денсаулығымыз мықты болу үшін қажет.
Оқушы: Киімге қоятын талапты білеміз бе? Деген тақпақты кім айтып береді?

1-оқушы:
Былғанса егер киіміміз – не істейміз?
– Ысқылаймыз,
– Жуамыз,
– Тазалаймыз,
– Сүртеміз.

2-оқушы:
Шұлық үзілді, түймеміз – не істейміз?
– Қайта орнына қадаймыз,
– Дайын жіп пен інеміз.

3-оқушы:
Тарақталып бантигім,
Кисем бе екен артығын?
Жоқ, кигізе алмаймыз,
Әдемілеп байлаймыз.

4-оқушы:
Жыртып алдым жейдемді,
Байлауға ол келмейді.
Амалын біз білеміз,
Бүгеміз де, тігеміз.

Ойын шарты. Екі топқа бөлінеміз.
Мұғалім: Мынау қандай көйлек?
Оқушы: Мынау кір көйлек.
Оқушы: Мынау таза көйлек.
Мұғалім: Көйлек осындай таза және бүтін болу үшін не істейміз?
Оқушы:
– Түймесін ине-жіппен қадаймыз.
– Қалтасын ине-жіппен тігеміз.
– Көйлекті сабынды сумен жуамыз.
– Көйлекті жіпке іліп кептіреміз.
– Көйлекті үтікпен үтіктейміз.
– Көйлекті ілгішке ілеміз.
Мұғалім: Сол айтқандарың бойынша суреттерді ретімен қыстырыңдар.
Есту қабілетін дамыту ойыны.
«Қуыршақ киіндіру».
Мұғалім: Мен қазір киімдердің аттарын атаймын, сендер қыз баланың киімін атағанда қызға, ұл баланың киімін атағанда ұлға кигізесіңдер.
Жейдені кигіз
Шалбарды кигіз

Кеудешені кигіз
Етікті кигіз
Көйлекті кигіз
Мұғалім: Енді қазір бойымызды сергітеміз. Кім сергіту сәтін жүргізеді?
Оқушы:
Үстімдегі жейдеме,
Көз саламын кей-кейде.
Түймелерге қараймын,
Қайта-қайта санаймын.
Бес түйме бар өңірде,
Екі түйме жеңімде.
Төс қалтада түймелер,
Қос оған бір түймені.
Тапсырылған иықша,
Екі погон иықта.
Апан бұған жаңадан,
Екі түйме қадаған.
Қанша болды түймелер, санайықшы,
Жауабын тез кім берер?
1, 2, 3, … 10 (10 түйме)
Мұғалім: Балалар, бізге «Ажар» тігін фабрикасынан тапсырма беріп жіберіпті. Сол тапсырманы орындап көрейік.
1-қорапта сайқымазақ.
2-қорапта сыйлық.
Кім сайқымазақты тез және дұрыс киіндірсе, 2-қораптағы сыйлыққа ие болады.
Мұғалім: Біз баяғыдан бері тазалық, киімдер туралы сөз еттік.
Ал біздің оқушыларымыз қалай киінеді екен?
Мұғалім: Енді кезекті сен киім үлгілеріне берейік.
Мұғалім: Қандай сән киім үлгілерін көрдік?
Оқушы:
– Ұлттық киім,
– Спорттық киім,
– Далаға киетін киім,
– Үйге киетін киім,
– Кешкі сән киімдері.
Мұғалім: Қандай сабақ болды?
Оқушы: Дидактикалық ойын сабағы болды.
Мұғалім: Біз сабақта не істедік?
Оқушы:
– Біз ойнадық,
– Тыңдадық,
– Сөйлестік,
– Ойландық,
– Сұраққа жауап бердік,
– Дыбыстарды қадағаладық.

Беркімбаев Мақсұт Мұсалыұлы
Дене шынықтыру пәнінің мұғалімі
«Қызылата жалпы білім беретін мектеп» КММ
Түркістан облысы, Қазығұрт ауданы, Қызылата елді мекені

ҚОЗҒАЛМАЛЫ СПОРТ ТҮРЛЕРІ МЕН ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ФИЗИКАЛЫҚ ҚАСИЕТТЕРДІ ДАМЫТУ

Аңдатпа: Мақалада мектеп жасындағы балалардың дене қасиеттерін дамытуда қозғалмалы спорт түрлері мен ойындардың рөлі қарастырылады. Ғылыми-техникалық прогресс заманауи оқушыны белсенді, тәуелсіз тұлға ретінде қалыптастыруды қажет етеді, ал дене шынықтыру сабақтары оның жан-жақты және үйлесімді дамуына ықпал етеді. Қозғалыс ойындары балалардың қозғалыс дағдыларын жетілдіру, жылдамдық, ептілік, төзімділік сияқты физикалық қасиеттерін дамыту, сондай-ақ бастамашылдық, сенімділік және өз әрекеттерін үйлестіру қабілеттерін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Мақалада қозғалыс ойындарын ұйымдастырудың сабақтағы және сабақтан тыс формалары, педагогикалық әдістері, ойын ережелерін тиімді қолдану жолдары қарастырылады.

Кілт сөздер: қозғалыс ойындары, дене қасиеттері, физикалық тәрбиелеу, мектеп оқушылары, жылдамдық, ептілік, төзімділік, педагогикалық әдістер, сабақтан тыс ойындар, дене шынықтыру.

Ғылыми-техникалық революция процесі белсенді және тәуелсіз тұлғаны ақпарат ағынында бағдарлай білуді тәрбиелеу қажеттілігін барған сайын айқын етіп отыр. Дене шынықтыру жеке тұлғаның жан-жақты, үйлесімді дамуына ықпал етеді. Адамды оқу мен жазуға, ғылым негіздеріне үйрету жеткіліксіз, сонымен қатар денсаулықтың негізін қалау, өз денесін басқара білу, демалуға және жұмысқа араласуға, дене жаттығуларына шыдамдылыққа тәрбиелеу қажет.

Дене шынықтыру теориясы мен әдістемесінде қолданылатын дене сапалары ұғымдары әртүрлі жаттықтыру құралдарын жіктеу үшін өте ыңғайлы және мәні бойынша адамның қозғалыс мүмкіндіктерін сапалы бағалау критерийлері болып табылады. Қозғалыстың бес негізгі қасиеті бар: күш, қозғалыс жылдамдығы (жылдамдық), қозғалыстарды үйлестіру (ептілік), икемділік және төзімділік. Нақтырақ зерттегенде бұл қасиеттерге мыналар қосылады: тепе-теңдіктің тұрақтылығы, бұлшықеттерді өз еркімен босаңсу мүмкіндігі, ырғақ, секіру, үйлестіру қабілеттері, қозғалыстың жұмсақтығы. Адамның осы қасиеттерінің әрқайсысының өзіндік құрылымы мен ерекшеліктері бар, олар жалпы оның физикалық мүмкіндіктерін сипаттайды. Дене қасиеттерін дамыту арнайы әзірленген әдістер бойынша дене жаттығуларын орындау процесінде жүзеге асырылады және адамның физикалық, функционалдық және психологиялық мүмкіндіктерін жетілдірудің жеке өзара байланысты аспектілерін біріктіретін тұтас процесс саналады. Дене шынықтырудың көптеген құралдарының ішінде нұсқаулық және сауықтыру міндеттерін шешуге ықпал ететін қозғалыс ойындары кеңінен қолданылады.

Қозғалыс ойындары – балалардың дене тәрбиесінің негізгі құралдарының бірі. Балалар әдетте ойындарда қозғалыстың үлкен қажеттілігін қанағаттандыруға тырысады. Олар үшін ойнау - ең алдымен қозғалу, әрекет ету. Қозғалыс ойындары кезінде балалардың қимыл-қозғалысы жетілдіріліп, бастамашылдық пен дербестік, сенімділік пен табандылық сияқты қасиеттер қалыптасады. Олар өз әрекеттерін үйлестіруді үйренеді, тіпті белгілі бір ережелерді ұстанады. Ойын әрекеті мінездің ең белсенді қалыптасу кезеңінде – балалық және жасөспірімдік кезеңде ерекше маңызды. Ойын барысында балалар өмірлік маңызды қозғалыс дағдылары мен дағдыларын меңгереді, батылдық пен ерік-жігерді, ұшқыр ойды дамытады. Бұл кезеңде ойын әдісі жетекші орын алады, дене тәрбиесінің әмбебап әдісі сипатына ие болады. Балаларды жан-жақты дамытуда ойынның маңызды рөлін О.М.Горький,

А.С.Макаренко көрсеткен. Олар балалардың ойынын дене және қозғалыс әрекетінің негізгі түрі ретінде қарастырды. Балалардың дене дамуының көрнекті маманы П.Ф.Лесгафт ойынға үлкен мән беріп, оны баланың өмірге дайындайтын жаттығуы деп есептеген. А.С.Макаренко ойынды балаларды өмірге дайындау мектебі деп атайды. Ойын бала өмірінде үлкен маңызға ие, ол ересек адамдағы іс-әрекет, еңбек және қызмет сияқты маңыздылыққа ие.

Шынында да, балалар үшін ойындар олардың тікелей өмірі, ал мұғалім ойынның көмегімен оларда мінез-құлық қасиеттерін қалыптастырады. Қозғалыс ойындарының көмегімен әртүрлі қозғалыс қасиеттері, ең алдымен, жылдамдық пен ептілік дамиды. Сонымен бірге моторлық қасиеттер бекітіліп, жақсарады.

Әрбір дене шынықтыру мұғалімі белгілі бір практикалық міндеттерді шешу үшін қозғалысқа бағытталған ойындар өткізетінін есте ұстауы керек. Ойын эмоцияны босату немесе мектеп оқушыларының дене шынықтыру сабағына деген қызығушылығын арттыру мақсатында өткізілген жағдайда да оны ұйымдастыру мен өткізуде стихиялық сәттерге жол беруге болмайды. Әрбір нақты жағдайда сыртқы ойынның педагогикалық мәселесін ұйымдастыру, тұжырымдау және шешу технологиясы әлемдік маңызға ие.

Жетекші осы нақты жағдайда ықпал ете алатын педагогикалық әсер ету объектілерін таңдап алады, оларды жіктейді, негізгі және ілеспе міндеттерді бөліп көрсетеді. Дегенмен, ойыншылардың назарын осыған ықпал ететін сәттерге аудару пайдалы. Тапсырманы сапалы шешу үшін педагогикалық процедуралардың кезеңдері қажет.

Педагогикалық тапсырманы шешудің бірінші кезеңі әңгіме мен демонстрацияны, оқу процесінің осы сегментінде мүмкін болатын типтік қателерден міндетті ескертуді қамтиды.

Екінші кезең ойын процесінің өзімен сәйкес келеді, онда қателер түзетіледі. Оқу процесі төрешілік және тәрбиелік сәттермен астасып жатыр.

Үшінші кезең ойын әрекеттері аяқталғаннан кейін жүзеге асырылады. Мұнда, бірінші кезеңдегі сияқты, ойын нәтижелерін талдауды жіберілген қателерді талдаудан ажырату керек - олар бір-бірімен қиылыспауы және кедергі жасамауы керек.

Ойындардың педагогикалық құндылығы адамның барлық физикалық және рухани функцияларына бір мезгілде кешенді әсер етуінде.

Педагогикалық тәжірибеде қозғалыс ойындарын ұйымдастырудың екі негізгі формасы бар: аудиториялық және сабақтан тыс.

Қозғалыс ойындарын өткізудің сабақ формасы мұғалімнің тікелей жетекші рөлін, қатысушылардың бірдей құрамы бар сабақтардың жүйелілігін, ойын материалының мазмұны мен көлемін және оның ұйымдастырумен, осы ойынды қамтитын оқу процесінің мазмұнымен және әдістемесімен байланысын реттеуді көздейді.

Сыныптан тыс жұмыстарға байланысты ойындар ұйымдастырушылардың, балалардың өздерінен көшбасшылардың үлкен рөлін білдіреді, олар, әдетте, эпизодтық түрде ұйымдастырылады, ойын барысында қатысушылардың құрамы өзгеруі мүмкін, ал ойындар ойын материалының мазмұны мен көлемі бойынша өзгереді. Бұл ретте баланың сыртқы ойындар жүйесіне қатынасы, қозғалмалы ойындардың құндылығын анықтау және жүзеге асыру, оларды өз өмірінде, әр түрлі іс-әрекет түрлерінде дұрыс қабылдай білуі, өзін еңбекке дайындауы, ақыл-ой және рухани күштерін дамытуы, денсаулықты нығайтуы және денені шынықтыру мақсатын түсінуі маңызды рөл атқарады.

Дене шынықтыру сабағында қозғалмалы ойындарды өткізу –мектеп жасындағы балалардың дене қасиеттерін ең ұтымды дамыту жолы.

Педагогикалық тәжірибеде ұжымдық және жеке қозғалмалы ойындар, сонымен қатар спорттық әрекетке жетелейтін ойындар қолданылады.

Ұжымдық қозғалмалы ойындар – қатысушылардың үлкен топтары да, сондай-ақ бүкіл сыныптар немесе спорттық іс-шаралар, ал кейбір жағдайларда ойыншылардың айтарлықтай көп саны бір уақытта қатысатын ойындар.

Жеке қозғалмалы ойындарды әдетте балалар жасайды және ұйымдастырады. Мұндай ойындарда әркім өз жоспарын сызып, өзіне шарттар мен ережелерді белгілеп, қалауы бойынша

өзгерте алады. Жеке қалауы бойынша жоспарланған іс-әрекеттерді жүзеге асырудың жолдары да таңдалады.

Қозғалыс әрекеттері ойын ережелерімен белгіленеді, оны жүзеге асыру ойыншылардан белгіленген ережелер шеңберінде тиісті бастамалық мінез-құлықты талап етеді. Ереже мақсатқа жету жолындағы ойында кездесетін кедергілер мен қиындықтардың сипатын анықтайды. Ойынның күрделілігі ережелердің күрделілігі мен санына байланысты.

Ойындағы жағдайдың үнемі өзгеріп отыруы, қатысушылардың бір қимылдан екінші қимылға жылдам ауысуыептілікті дамытуға ықпал етеді. Күшті тәрбиелеу үшін жүктеме бойынша орташа көріністі, қысқа мерзімді жылдамдық-күштік кернеулерді қажет ететін ойындарды қолданған дұрыс. Күш пен энергияның айтарлықтай шығынын тудыратын тұрақты қозғалыс белсенділігімен қарқынды қозғалыстардың қайталанатын ойындары төзімділіктің дамуына ықпал етеді.

Ойындар негізгі қозғалыстарды бастапқы жетілдіру үшін үлкен маңызға ие, қимыл-қозғалыс қасиеттерін жан-жақты тәрбиелеуді қамтамасыз етеді және жалпы дене дамуына айтарлықтай әсер етуі мүмкін.

Ойынға тән бәсекелестіктің әсерінен дене қасиеттері, ең алдымен, жылдамдық, ептілік, төзімділік әлдеқайда белсенді дамиды. Мұның бәрі бала денесінің қозғалтқыш сферасының қалыптасуына ықпал етеді.

Сабақтың дайындық бөлімі оқушылардың зейінін шоғырландыруға ықпал ететін қозғалысы мен күрделілігі төмен ойындар. Бұл ойындар үшін ең жақсы қозғалыстар - бірнеше қосымша жаттығулармен жүру, жүгіру.

Сабақтың негізгі бөлімінде жылдамдықпен жүгіру, кедергілерден өту, лақтыру, секіру және басқа да үлкен қозғалысты қажет ететін қозғалыс түрлерімен ойындар. Негізгі бөлімдегі ойындар белгілі бір қозғалыстарды орындау техникасын жетілдіруге ықпал етуі керек.

Сабақтың қорытынды бөлімінде қарапайым қозғалыстармен, ережелермен және ұйымдастырумен төмен және орташа қозғалмалы ойындар қолданылады. Олар негізгі бөлікте қарқынды жүктемеден кейін белсенді демалуға көмектесіп, оны жақсы көңіл-күймен аяқтауы керек.

Ойындардың практикалық маңызы зор. Дене шынықтыру сабақтарында қолданылатын дене жаттығуларының ішінде өмірлік маңызы бар және күнделікті өмірде оқушылардың дене шынықтыру құралдарын күнделікті әртүрлі жағдайларда қолдануға дағдыландыру үшін қолданылатындары өте көп.

Қозғалмалы ойындар балалардың жалпы дене тәрбиесінің құралы, сондай-ақ спорттық ойындарға және басқа спорт түрлеріне дайындық құралы ретінде қолданылады.

Спорттық ойындар қозғалмалы ойындардың ең жоғары деңгейі болып табылады. Спорттық ойындар үшін ойын кезінде күрделі қозғалыс техникасы мен белгілі бір мінез-құлық тактикасының болуы тән. Бұл қатысушылардан арнайы дайындықты қажет етеді. Әрбір ойын нақты белгіленген ойыншылар санына, белгілі бір аумаққа, инвентарьға арналған.

Өзінің ықпалы жағынан спорттық ойындар адамның психомоторлы дағдыларын дамытудың ең күрделі және әмбебап құралы болып табылады. Арнайы таңдалған ойын жаттығулары жеке, екіден, үштікте, командада орындалатын қозғалмалы ойындар мен доппен тапсырмалар бірінші кезекте координация қабілеттерін (кеңістікте бағдарлау, реакциялардың жылдамдығы және қозғалыс әрекеттерін қайта құру, саралау мен бағалаудың дәлдігі), қозғалыстардың кеңістіктік, қуат және уақытша параметрлері, жеке қозғалыстарды интегралдық комбинацияларға үйлестіру мүмкіндігін дамытуға шексіз мүмкіндіктер береді. Спорттық ойындардың мәні мен ерекшелігі үшін жағдайлардың лезде өзгеруі, ең қысқа уақыт аралықтарында шешім қабылдау қажеттілігі, күрделі қозғалыс әрекетінде бағдарлану, доппен және допсыз әртүрлі қозғалыс әрекеттерін орындау болып табылады.

Жастар мен ересектер арасында кең тараған спорттық ойындарды қазіргі өмірдің үлгісі деп санайтыны бекер емес. Сонымен қатар, спорттық ойындар туралы материал қатысатын психикалық процестердің (қабылдау, зейін, есте сақтау, ойлау, қиял және т.б.), негізінен ойын

жаттығуларының ережелері мен шарттарын және ойынның өзін сақтау қажеттілігінен туындайтын адамгершілік-еріктік қасиеттерді тәрбиелеудің, серіктестер мен бәсекелестердің жеке, топтық және командалық өзара әрекетін үйлестіру процесінің дамуына көп жақты әсер етеді. Әсіресе ойын жаттығулары бастамашылық және тәуелсіздік сияқты ерікті қасиеттердің дамуына ықпал етеді, өйткені ойыншы өз бетінше тез және уақытылы шешім қабылдауға және қозғалыс әрекеттерін орындауға тиіс.

Заманауи спорттық ойындар – жоғары қозғалыс белсенділігімен, ойын әрекеттерінің жоғары қарқындылығымен сипатталатын, ойыншыдан жылдамдық-күш сапаларының функционалдық мүмкіндіктерін шектеуді талап ететін спорттық ойын.

Жалпы, спорттық және қозғалмалы ойындар арқылы дене қасиеттерін дамыту жұмыстары баланың жан-жақты үйлесімді дамуына әкеледі, оның толық денсаулығын, дене қасиеттерінің қимыл-қозғалысының жан-жақты дамуын және салауатты өмір салтын қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

Белгілі бір сыныптағы оқушылардың жас ерекшеліктеріне, сабақ тақырыбына, жеке ерекшеліктеріне қарай ойынды дұрыс таңдау дене тәрбиесі пәніне деген қызығушылықты оятып, белсендіруге ықпал етеді. Осының барлығы сыныпта қолайлы, тұрақты жағдай жасап, денсаулық сақтау технологияларының элементі болып табылады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Горький, А.М. Полное собрание сочинений / А.М. Горький. – М.: Гослитиздат, 1952. – Т. 5. – 432 с.
2. Макаренко, А.С. Педагогическая поэма / А.С. Макаренко. – М.: Педагогика, 1989. – 448 с.
3. Лесгафт, П.Ф. Общая физическая подготовка / П.Ф. Лесгафт. – СПб.: Спорт, 1990. – 256 с.
4. Жаманов, Б.С. Теория и методика физического воспитания / Б.С. Жаманов. – Алматы: Қазақ университеті, 2015. – 312 с.
5. Назаров, И.Н. Игры и упражнения в школьной физической культуре / И.Н. Назаров. – М.: Просвещение, 2012. – 208 с.
6. Кузнецова, Т.А. Методика организации спортивных игр в учебном процессе / Т.А. Кузнецова // Физическая культура и спорт в школе. – 2018. – №2. – С. 15–23.

РАЗВИТИЕ ФИЗИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ ЧЕРЕЗ ПОДВИЖНЫЕ ВИДЫ СПОРТА И ИГРЫ

Аннотация: В статье рассматривается роль подвижных видов спорта и игр в развитии физических качеств детей школьного возраста. Научно-технический прогресс требует формирования у современного ученика активной, самостоятельной личности, а уроки физической культуры способствуют всестороннему и гармоничному развитию. Подвижные игры позволяют детям совершенствовать двигательные навыки, развивать такие физические качества, как скорость, ловкость, выносливость, а также формировать инициативность, уверенность и умение координировать свои действия. В статье рассматриваются формы организации подвижных игр на уроках и во внеурочное время, педагогические методы, а также пути эффективного применения правил игр.

Ключевые слова: подвижные игры, физические качества, физическое воспитание, школьники, скорость, ловкость, выносливость, педагогические методы, внеклассные игры, физическая культура.

Сасанова Арайлым Алтайкызы
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог - сарапшы
Алматы қаласы Білім басқармасының
"Ғабиден Мұстафин атындағы № 191 жалпы білім беретін мектеп" коммуналдық мемлекеттік мекемесі

МАТЕМАТИКАНЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУДЫ ДАМЫТУ

Аңдатпа:
Мақалада мектептегі математика сабағында оқушылардың логикалық ойлауын дамыту мәселесі қарастырылады. Қазіргі оқу-тәрбие процесінде оқушылардың математикалық материалды меңгеруі, оны қолдануы және шығармашылық қабілеттерін дамыту маңызды. Логикалық ойлауды қалыптастыру практикалық іс-әрекеттер, ой операцияларын қолдану және ойлау дағдыларын жетілдіру арқылы жүзеге асады. Мақалада мәтіндік есептер мен стандартты емес логикалық тапсырмаларды қолдану, дидактикалық ойындар арқылы оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамыту жолдары ұсынылады.
Кілт сөздер: логикалық ойлау, математика сабағы, мәтіндік есеп, стандартты емес есептер, дидактикалық ойындар, ойлау операциялары, шығармашылық қабілет, инновациялық технологиялар, мектеп оқушылары.

Соңғы кездері оқу-тәрбие процесінің тиімділігінің жоқтығы туралы көп айтылып жүр. Мұғалімдер оқушыларға оқу материалдарын меңгеру, өзгермелі жағдайларда білімді қолдану немесе теңдеулерді шешудің бір немесе басқа әдісін таңдау қиынға соғатынына алаңдайды. Ең бастысы, бұл студенттердің ережелерді білмейтінін, оларды қалай қолдану керектігін білмейтінін және теоремаларды меңгере алмайтынын білдіреді. Сонымен бірге, мектеп әлі де болса оқушылардың білім, білік, дағдыларын меңгертудің дәстүрлі үлгісіне, ақпараттандыруды оқыту әдістемесіне көңіл бөледі.

Мектептегі математика пәнін оқудың мақсаты-ең алдымен оқушылардың интеллектуалды даму мақсатына жету және математикалық іс-әрекеттің сипаттамалары бар ойлау қасиеттерін қалыптастыру. Бұл адамға қазіргі қоғамда өмір сүру үшін қажет және практикалық мәселелерді шешудің әмбебап әлеуметтік бағыты болып табылады.

Жеке мүдделер саласына өмірдің жаңа жағдайларына бейімделу мүмкіндігі кіреді: жағдайды талдау, ұйымның қызметін толығымен өзгерту, байланыс құралдарына ие болу, ақпарат алу және оны пайдалану. Егер мектептегі математикалық білім берудің мақсаттарына осы тұрғыдан қарайтын болсақ, онда бірінші және маңызды міндеттердің бірі-оқушылардың логикалық ойлауын дамыту болып табылады.

Логикалық ойлауды дамыту күрделі процесс. Ол баланың практикалық іс-әрекетімен, оның қорытынды жасап, өз іс-әрекетінің және айналасындағылардың салдарын көре білуімен байланысты. Бұл даму деңгейін мақсатты оқыту арқылы жүзеге асыруға болады. Баланың психикалық және тұлғалық дамуындағы тәрбиенің жетекші рөлін ескере отырып, мұндай көзқарас шын мәнінде қажет.

Жалпы логикалық дағдыларды қалыптастыру процесінің негізгі шарттары, ең алдымен, оның барлық сатыларында мектеп пәндерін оқыту процесіне назар аудару, сабақтастық және байланыстыру болып табылады.

Логикалық ойлауды дамытудың әртүрлі тәсілдерінің болуына қарамастан, зерттеушілердің көпшілігі оқу процесінде логикалық ойлауды дамыту мынаны білдіреді:

- оқушылардың бақыланатын заттарды салыстыру, оларда ортақ қасиеттер мен айырмашылықтарды табу қабілетін дамыту;
- заттардың маңызды қасиеттерін ажырата білу және оларды екінші, маңызды емес нәрселерден алшақтату (абстракциялау) қабілетін дамыту;

- балаларды әр құрамдас бөлікті білу мақсатында затты құрамдас бөліктерге бөлуге (талдауға) және бөлшектердің өзара әрекеттесуін және объектіні біртұтас тұтастық ретінде біле отырып, бөлшектелген ақыл-ой объектілерін бір бүтінге біріктіруге (синтездеуге) үйрету;

- фактілерді жалпылау қабілетін ояту;

- оқушыларда өз пайымдауларының ақиқатын сенімді түрде дәлелдеу және жалған тұжырымдарды жоққа шығару қабілетін дамыту;

- оқушылардың ойларының дәл, дәйекті, негізді түрде баяндалуын қамтамасыз ету.

Оқушылардың логикалық ойлауын қалыптастыруға негізінен инновациялық технологиялар ықпал етеді. Логикалық ойлауды қалыптастыру процесінде инновациялық технологияларды қолданудың бірнеше ерекшеліктері бар:

- логикалық ойлауды оқыту процесінің ғылыми негізделген заңдылықтарына сүйену;

- оқу ақпаратының оқушылардың логикалық ойлауын қалыптастыру міндеттеріне сәйкестігі;

- технологиялар мен олардың компоненттерінің рефлексия мен шығармашылыққа мотивация жасауға бағдарлануы;

- білім беру процесінің субъектілері арасындағы қарым-қатынас жағдайларын құру;

- оқушылардың логикалық ойлау дағдыларын анықтау мақсатында мәтінмен жұмыс істеу бойынша ұсыныстар;

- мәтінмен жұмыс істеудің әртүрлі визуалды формалары мен стратегияларын таныстыру.

Математика сабақтарында логикалық ойлауды қалыптастырудың нәтижелі құралдарының бірі мәтіндік есеп болып саналады. Есептерді шешуде оқушылар нақты құбылыстардың математикалық модельдерін жасауға қабілеттілігін қалыптастырады, нақты математикалық ұғымдар қалыптастырады. Бастауыш сынып мұғалімінің ең маңызды міндеттерінің бірі оқушыларға жаңа танымдарды қабылдауға, таным ережелерін құруға, өз көзқарастарын келтіруге, пәндер арасындағы байланысты ашуға, қорытынды жасауға мүмкіндік беретін заңды операциялардың автономды қалыптасуына кепілдік беру болып саналады.

Мәселені шешу-ойлау операциясының қалыптасу процесі. Сонымен бірге, мәтіндік есептерді шешуді зерттеу жұмысы жеке тұлғаның барлық қасиеттерін дамытады: ерік-жігер (табандылық, шыдамдылық), мотивациялық (шешім іздеу), психологиялық (эмоционалды көңіл-күй, кейіннен тапсырманың дұрыс қорытындысы).

Логикалық ойлауды қалыптастыруға бағытталған мәселелерді шешуде олардың кез-келгенінде маңызды функция бар:

- ақыл-ой операцияларын құру (талдау, синтез, жіктеу, жалпылау, салыстыру және т. б.); оқушылардың шығармашылық мүмкіндіктерін дамыту;

- танымдық энергияға, оқу жұмысына ынталандыру;

- даму шығармашылық тұлғаның қасиеттері, танымдық қуат, табандылық ретінде;

- оқушыларды шығармашылық жұмысқа дайындау (танымның, іс-әрекет әдістемесінің шығарма-

шылық игерілуі, бейтаныс оқиғаларға таным мен іс-әрекет әдістерін шығару және объектінің жаңа функцияларын көру қабілеті).

Оқушылардың логикалық ойлауын дамытудың тағы да бір стандартты емес әдістердің бірі - логикалық есептерді шешу болып табылады. Олар балалардың ақыл-ойын жаттықтырады, көкжиегін кеңейтеді. Стандартты емес логикалық есептер ұғымдарды, оларға амалдарды, әртүрлі математикалық конструкцияларды қолданумен байланысты ойлау процесін жүзеге асыруға арналған тапсырмаларды білдіреді. Оқушыларға осындай тапсырмаларды ұсына отырып,олардың математикалық амалдарды орындау қабілетін қалыптастырамыз және сонымен бірге оларды дамытамыз.

Стандартты емес тапсырмаларды қолдану жалпылау, талдау, синтез, салыстыру, жіктеу, абстракция сияқты ойлау операцияларының дамуына ықпал етеді. Ақыл-ой белсенділігінің деңгейінің жоғарылауы оқушылардың тек математика сабақтарында ғана емес, барлық басқа

пәндер бойынша білім сапасының жақсаруына әкелді. Осы жұмыс жүйесін қолданғаннан кейін оқушылардың математикадан оқу материалын оқуға деген қызығушылығы артты.

Негізгі математикалық ұғымдардағы балалардың білімін, дағдыларын дамытудың ең тиімді әдісі - ойын. Ойынды негізгі математикалық ұғымдарды дамытудың реттелетін процесі ретінде емес, бала саналы түрде қабылдайтын, салыстыратын, нәтижеге жету жолдары мен әдістерін таңдайтын, өз жолындағы қиындықтарды жеңуде тәуелсіздік танытатын еркін әрекет ретінде қарастырған жөн. Математикалық мазмұны бар әрбір дидактикалық ойынның өз міндеттері бар: есептеулерді орындау қабілетін дамыту, қарапайым геометриялық фигуралармен, сандардың табиғи тәртібімен, сандардың құрамымен және т. б. танысу.

Осылайша, логикалық ойлауды дамытуда оқушы мен мұғалімнің бірлескен іс-әрекетін ұйымдастыру кезінде бала өзінің жеке тәжірибесін кеңейтеді, қабілеттерді дамытады: жағдайды логикалық талдау, мәселені бөліп көрсету, жеке тұлғаның негізінде оны шешудің әртүрлі жолдарын іздеу.

Әдебиеттер тізімі:

1. Жұмабаев, Б. Математика оқыту әдістемесі / Б. Жұмабаев. – Алматы: Атамұра, 2018. – 256 с.

2. Погорелов, А.В. Развитие логического мышления у школьников / А.В. Погорелов. – М.: Просвещение, 2015. – 224 с.

3. Сарыбаев, К. Оқытуда ойын элементтерін қолдану / К. Сарыбаев // Педагогика және психология журналы. – 2019. – №4. – С. 12–20.

4. Шаяхметова, А.Б. Мәтіндік есептерді қолданудың педагогикалық әдістемесі / А.Б. Шаяхметова // Математика және оқыту. – 2020. – №3. – С. 34–42.

5. Куанышев, Ж.Б. Логикалық ойлауды дамыту технологиялары / Ж.Б. Куанышев. – Алматы: Фолиант, 2016. – 198 с.

РАЗВИТИЕ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ МАТЕМАТИКИ

Аннотация: В статье рассматривается вопрос развития логического мышления учащихся на уроках математики в школе. В современном учебно-воспитательном процессе важно не только усвоение математического материала, но и его применение, а также развитие творческих способностей учащихся. Формирование логического мышления осуществляется через практическую деятельность, применение мыслительных операций и совершенствование навыков мышления. В статье предлагаются пути развития логического мышления школьников с использованием текстовых задач, нестандартных логических заданий и дидактических игр.

Ключевые слова: логическое мышление, урок математики, текстовые задачи, нестандартные задачи, дидактические игры, мыслительные операции, творческие способности, инновационные технологии, школьники.

Абдраманова Айнур Турсынбаевна
Тәрбиеші
«№147 бөбекжай - балабақшасы» КМҚК
Алматы қаласы, Түрксіб ауданы

БАЛАЛАРДЫҢ СӨЗДІК ҚОРЫН ОЙЫН АРҚЫЛЫ ДАМЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа:
Мақалада мектепке дейінгі кезеңдегі балалардың сөздік қорын қалыптастыру мәселелері қарастырылады. Мектепке дейінгі кезең жеке тұлғаның дамуындағы маңызды кезең болып табылады және осы уақытта баланың сөздік қорының мол болуы оның сөйлеу тілін дамытуға, ақыл-ойының қалыптасуына және жалпы дамуына ықпал етеді. Мақалада сөздік жұмысын жүргізудің негізгі принциптері, дидактикалық ойындардың рөлі мен әдістемесі, сондай-ақ мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын дамытуда қолданылатын ойын түрлері қарастырылады.
Кілт сөздер: мектепке дейінгі тәрбие, сөздік қор, дидактикалық ойындар, сөйлеу тілі, балалардың дамуы, сөздік жұмыс, шығармашылық тұлға.

Мектепке дейінгі кезең адам дамуының дербес кезеңі екенін түсіне отырып, жаңа Стандарт баланың құзыреттілігін қалыптастыру негізінде қоғамда жағымды қарым-қатынас жасауға қабілетті шығармашыл тұлғаны тәрбиелеуді қарастырады.

Адамзаттың тарихи дамуының барлық кезеңдерінде сөздік қоры мол адамдарды бағалаған. Сөздік қордың кедейлігі толық қарым-қатынасқа, демек, баланың жалпы дамуына кедергі келтіреді. Ал, керісінше, сөздік қорының молдығы сөйлеу тілінің жақсы дамығандығының белгісі және ақыл-ой дамуының жоғары көрсеткіші. Қазіргі кезеңде зерттеушілер мектеп жасына дейінгі кезеңнің баланың білім жинақтауында, сөздік қорын қалыптастырудағы орасан зор рөлін дәлелдеді. Балалардың сөздік қоры психологияда дәлелденген қоршаған шындықты, объективті дүниені білудің арқасында қалыптасады.

Мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын қалыптастыру мәселесімен көптеген зерттеушілер айналысты. Сөздің табиғатын және балалардың сөздік қорын дамыту ерекшеліктерін талдауды Е.И. Тихеева, М.М. Конина, Л.А. Пеневская, В.И. Логинова, В.В. Гербова, А.П. Иваненко, В.И. Яшина, ал сөз ассимиляциясының лексикалық жүйе ретіндегі ерекшеліктерін, оның басқа лексикалық бірліктермен байланыстарын Ф.А. Сохин, О.С. Ушакова, Е.М. Струнина зерттеді.

Мектеп жасына дейінгі баланың сөздік қорын қалыптастырудың маңызды шарты – тәрбиешілердің осы жұмысты жүзеге асырудың тиімді, сәйкес әдістері мен тәсілдерін, сондай-ақ формаларын таңдауы. Дидактикалық ойындарды ұйымдастыру мектепке дейінгі тәрбие беруде дәстүрлі әдіс болғанымен, балаларды көшбасшылық пен ынталандырудың тиімді әдістерін іздеу арқылы өткізу әдістемесін жаңартуын, шығармашылық көзқарасты қажет етеді.

Біздің оқу процесімізде мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын қалыптастырудың тиімді құралдарының бірі – дидактикалық ойындар. Оқу құралының қызметін атқара отырып, дидактикалық ойын балалардың сөйлеуін дамытады, білімді меңгеруге және бекітуге көмектеседі. Дидактикалық ойындарды қолдану балалардың сөйлеуге деген қызығушылығын арттырады, зейінін дамытады, сөйлеу материалын жақсы меңгеруді қамтамасыз етеді.

Дидактикалық ойынға тән қасиет – тәрбие элементтерінің ойын элементтерімен байланысы.

Оқу тапсырмасы, ойын әрекеттері мен ережелері арасында тығыз байланыс бар. Оқу тапсырмасы ойын әрекеттерін анықтайды, ал ережелер ойын әрекеттерін орындауға және мәселені шешуге көмектеседі.

Сөздік жұмысын, оның ішінде дидактикалық ойындарды жүргізе отырып, біз келесі принциптерді ұстанамыз:

1. Белсенді танымдық іс-әрекет негізінде балаларды сыртқы әлеммен таныстыру кезінде сөзбен жұмыс жүргізіледі;

2. Сөздіктің қалыптасуы психикалық процестер мен психикалық қабілеттердің дамуымен, балалардың сезімін, көзқарасын, мінез-құлқын тәрбиелеумен қатар жүреді;

3. Сөздік жұмысының барлық міндеттері бірлікте және белгілі бір реттілікпен шешіледі.

Сөздік ойындар оқу мәселесін шешу процесінің ой жоспарында, ой негізінде және көрнекілікке сүйенбей жүзеге асырылуымен ерекшеленеді. Сөйлеуді дамытумен қатар, сөздік ойындардың көмегімен есту зейінін қалыптастыру, эмоционалды көңіл-күй қалыптасады, ақыл-ой операциялары жақсарады, реакция жылдамдығы және юморды түсіну қабілеті дамиды.

Дидактикалық ойындар – сөздік жұмысының кең тараған әдісі. Сөздік ойындар ойыншықтармен, заттармен, суреттермен және сөздік негізде ойналады. Сөздік ойындардағы ойын әрекеттері, негізінен, бар сөздік қорды белсендіруге мүмкіндік береді. Сөздік дидактикалық ойындар нақты да, жалпылама ұғымдарды да дамытуға көмектеседі.

Мектепке дейінгі топтарда сөздің мағыналық жағымен жұмыс істеуге, тілдің мәнерлі құралдарын балалардың бойына сіңіруге көңіл бөлінеді. Балалардың сөйлеу тілін бақыланатын заттардың қасиеттері мен қимылын білдіретін сын есімдер мен етістіктермен байытуға ерекше назар аударылады. Мысалы, қоянға қарап, олар тек жүннің ақ және жұмсақ сияқты анықтамаларымен шектелмейді, бірақ олар жаңа экспрессивті сипаттамаларға қол жеткізеді: жылы, тегіс, үлпілдек, жібектей.

Сөздерді дәл және жылдам таңдау дағдыларын бекіту үшін келесі мақсаттарға арналған ойындар ұсынылады: балалардың заттардың атауларын және олардың белгілерін қолдануы, объектілерді классификациялау және оларды жалпылау.

Балалардың сөздік қорын дамытуда «Кім көп сөз ойлап табады?», «Керісінше айт», «Мағынала сөздерді тап» сияқты ойындар, шатастыру ойындары, т.б. қолданылады.

Сонымен, мектепке дейінгі топтардағы сөздік жұмысы – бұл бейтаныс немесе қиын сөздер есебінен балалардың белсенді сөздік қорын жүйелі түрде кеңейту. Яғни, мектепке дейінгі мекемелерде жүргізілетін сөздік жұмысының басты ерекшелігі – мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын үнемі толықтырып отыру.

Қазіргі уақытта балабақша топтарында сөздік жұмысының төрт негізгі міндетін бөліп көрсету әдетке айналған:

а) сөздік қорын молайту;

б) сөздіктің спецификациясы;

в) сөздікті белсендіру;

г) әдеби емес сөздерді жою, оларды пассивті сөздікке аудару.

Мектепке дейінгі мекемелердегі сөздік жұмысының мазмұны сөздік қорының бастапқыда осында қалыптасатындығымен анықталады.

Сөздік жұмысының мектепке дейінгі тәрбие процесі үшін маңызы зор, өйткені:

а) мектепке дейінгі топтарда сөздік жұмысы сөйлеудің лексикалық негізін жасауға бағытталған және балалардың сөйлеуін дамыту жұмысының жалпы жүйесінде маңызды орын алады;

ә) сөздікті меңгеру – сөйлеу тілінің жақсы дамығанының белгісі және баланың психикалық дамуының жоғары деңгейінің көрсеткіші;

в) сөздікті меңгеру ойды жинақтау және нақтылау, ұғымдарды қалыптастыру, ойлаудың мазмұндық жағын дамыту мәселелерін шешеді.

д) сөздік қорын дер кезінде дамыту – мектепке дайындықтың маңызды факторларының бірі.

Қорыта келгенде, мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын дамытуда екі жағы: сөздік қорының сандық өсуі және оның сапалық дамуы (яғни, сөздердің мағынасын меңгеру)

ажыратылады. Аталған белгілерге сәйкес мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын дамытуда дидактикалық ойындардың маңызы зор.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Алексеева М.М., Яшина В.И. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников. – М.: 2000г.

2. Колунова Л.А., Ушакова О.С. Работа над словом в процессе развития речи старших дошкольников // Дошкольное воспитание. 1994г. №"9 .

3. Тихеева Е.И. Развитие речи детей. – М., 1992

4. Удальцова Е.И. Дидактические игры в воспитании и обучении дошкольников.-М.: 1976г.

5. Ушакова О.С, Струнина Е.М. Влияние словарной работы на связность речи // Дошкольное воспитание. – 1981 г. № 2.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ИГРЫ

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы формирования словарного запаса у детей дошкольного возраста. Дошкольный период является важным этапом в развитии личности, и в это время богатый словарный запас ребенка способствует развитию его речевых навыков, умственного развития и общего роста. В статье рассматриваются основные принципы работы со словарным запасом, роль и методика дидактических игр, а также виды игр, применяемые для развития словарного запаса у детей дошкольного возраста.

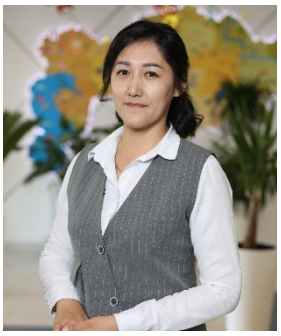
Ключевые слова: дошкольное воспитание, словарный запас, дидактические игры, речевое развитие, развитие детей, работа со словарем, творческая личность.

FEATURES OF DEVELOPING CHILDREN'S VOCABULARY THROUGH PLAY

Abstract: The article examines the issues of developing vocabulary in preschool children. The preschool period is an important stage in the development of personality, and a rich vocabulary at this age contributes to the development of speech skills, cognitive growth, and overall development. The article discusses the main principles of vocabulary work, the role and methodology of didactic games, as well as the types of games used to develop vocabulary in preschool children.

Keywords: preschool education, vocabulary, didactic games, speech development, child development, vocabulary work, creative personality.

Тұрғанбай Маржан Асқарқызы
Орыс тілі мен әдебиеті пән мұғалімі
"№32 жалпы білім беретін мектеп" КММ
Түркістан облысы Түркістан қаласы

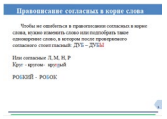
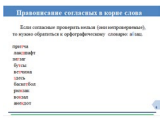
ДРУЗЬЯ ПОЗНАЮТСЯ В БЕДЕ

ФИО учителя, шк	Турганбай Маржан, КГУ «Общеобразовательная школа №32»	
Класс, дата	**Количество присутствующих**	**Количество отсутствующих**
5 класс		
Название раздела	Ценности: дружба и любовь	
Тема урока	Друзья познаются в беде	
Цели обучения	5.1.3.1- понимать основное содержание произведений фольклора и литературы/ фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы, определять тему; 5.3.1.1- понимать общее содержание текста, определяя ключевые слова и словосочетания. --5.4.6.1 - правильно писать согласные в корне слова.	
Цели урока	Учащийся демонстрирует понимать основное содержание произведений фольклора и литературы/ фрагментов, содержащих знакомые лексические и грамматические единицы, определять тему; - использует понимание общего содержание текста, определяя ключевые слова и словосочетания; - правильно использует правописание согласные в корне слова.	
Внедрение ценностейпрограммы «Біртұтас тәрбие»	ЦЕННОСТЬ: ЕДИНСТВО И СОЛИДАРНОСТЬ способность устанавливать позитивные отношения с другими людьми и вносить вклад в общественную жизнь.	

Ход урока

Этапы урока, время	**Действия учителя**	**Действия учеников**	**Оценивание**	**Ресурсы**
Актуализация темы и цели урока 10 мин.)	**Организационный момент** - Здравствуйте, дорогие пятиклассники! - Сегодня снова на пути Открытия вас ждут. А знанья, дружба, память, ум Психологический настрой: На уроке мы дружно встали, Все сомненья позади. Знаний путь перед нами, К свету истины иди! -Ребята перед началом урока, давайте мы с вами посмотрим один интересный мультфильм, кто за?	-хором читают девиз урока -смотрят видео	За каждый правильный ответ набирют стикеры	Слайд 1 https://youtu.be/3QfyxhUvHwo?feature=shared

	https://youtu.be/3QfyxhUvHwo?feature=shared Ответьте на вопросы по содержанию видеоролика на платформе Educaplay https://www.educaplay.com/learning-resources/21398229-learning_resource.html -Определите главную мысль произведения? -Чему вас научил рассказ? -Давайте вместе определим тему урока. **Познакомься с темой и целями урока.** «Друзья познаются в беде» ВЫ УЗНАЕТЕ: Правописание согласных в корне слова; ВЫ НАУЧИТЕСЬ: - демонстрировать понимание общего содержания текста, определяя ключевые слова и словосочетания. - правильно писать согласные в корне слова. Объединение в 3 группы (мы начали урок с мультфильма, так давайте же продолжим. Выберите персонажа из мультфильма «Головоломка, и разделитесь на 3 группы) 1-группа 2-группа	-отвечают на впорсы - определяет основную мысль рассказа - определяет мораль рассказа -знакомится с темой и целями урока; -определяет тему урока с помощью ключевого слова; Объединяются на 3 группы Тематический словарь урока: Согласный – дауыссыз -синий Гласный – дауысты- красный Корень – түбір- желтый		Интерактивная панель https://www.educaplay.com/learning-resources/21398229-learning_resource.html

	 3-группа			
Усвоение нового материала (10 мин.)	Тематический словарь урока: Согласный – дауыссыз -синий Гласный – дауысты- красный Корень – түбір- желтый **Практическое задание** Мультфильм, котрый мы только что посмотрели, есть и в учебнике. Стр 110 Обратите внимательно на выделенные слова, выпишите их. Как мы слышим последние звуки? –Мы можем ошибиться при написании этих слов, а чтобы не ошибиться, мы должны узнать правило. ***поход*** ***рад*** ***вылез*** ***берег*** - Чтобы не ошибиться в написании СОГЛАСНОЙ в корне слова, нужно изменить слово или подобрать к нему однокоренное, в котором после проверяемой согласной будет стоять гласная дуб- дубы или согласные Л, М, Н, Р Например: круг – кругом, круглый - правописание непроверяемых согласных, проверить нельзя или только по словарю, эти слова необходимо запомнить. **Например:** *робкий – робок* - В данной группе слов даны проверяемые и проверочные слова. **«Правописание согласной в корне слова»** Если слышишь парный звук, Будь внимательным, мой друг, Парный сразу проверяй, Слово смело изменяй Приз – призы, а дуб – дубы Будешь грамотным и ты!	-вспоминают что такое корень, сколько гласных и согласных звуков -вспоминают, что при фонетическом разборе красным отмечают гласный, согласный-синим. -знакомится с правописанием согласных в корне слова, проводя примеры	За каждый правильный ответ набирют стикеры 	 Слайд 5
Практическая часть Задание 1 (20 мин.)	**Индивидуальная работа** (работа в рабочих тетрадках) упр 230 стр109 -Подберите к словам проверочные слова *гладкий – гладок*	-Подбирают проверочные слова	Взаимное оценивание по	

	редкий - редок *узкий – узок* *беседка – беседочка* *подвиг – подвиги* *просьба – просить* **Групповая работа** *1-группа:* А-составьте 2 тонких вопроса по тексту В-Ответьте на вопросы другой группы С-Подбери к словам поход, рад проверочные слова *2-группа:* А-составьте 2 тонких вопроса по тексту В-Ответьте на вопросы другой группы С-Подбери к словам вылез, берег проверочные слова *3-группа:* А-составьте 2 тонких вопроса по тексту В-Ответьте на вопросы другой группы С-Подбери к словам беседка, подвиг проверочные слова		проверочному слайду За каждый правильный ответ набирют стикеры 	
Рефлексия (2 мин.)	Подведение итога урока. 	-делится своими впечатлениями об уроке;	В конце суммируют стикеры на баллы	
Задания на дом (1-мин.)	1.Войди на портал BilimLand и получи информацию по сегодняшней теме; 1) Согласный – дауыты. 2) Гласный – дауыссыз. 3) Если согласные в корне слова проверить нельзя, они проверяемые. 4) Если согласные в корне слова проверить нельзя, то нужно обратиться к орфографическому словарю 5) Если согласные в корне слова проверить можно, они непроверяемые.		- смотрит программу BilimLand	Ссылки на BilimLand;

Садақ Айқабақ Есболайқызы
Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, педагог-модератор
"Атырау облысы білім беру басқармасының Атырау қаласы білім бөлімінің
"Атамекен" №45 жалпы орта білім беретін мектеп" коммуналдық мемлекеттік мекемесі

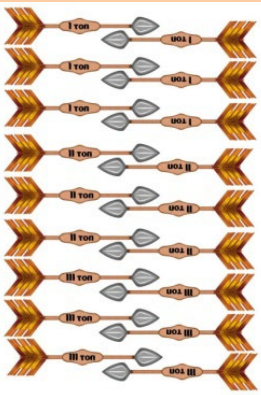
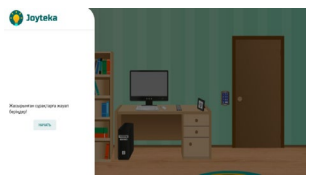

«МАХАМБЕТТІҢ БАЙМАҒАМБЕТКЕ АЙТҚАНЫ» ПОЭМАСЫНЫҢ КОМПОЗИЦИЯЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМЫ

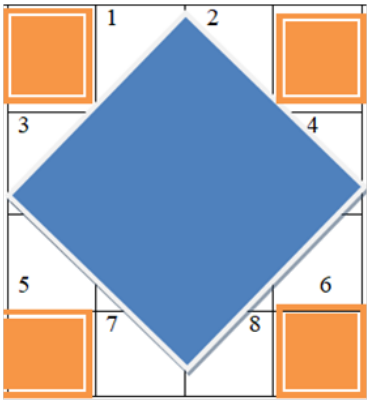
Пәні: Қазақ әдебиеті	**Мектеп: Атамекен №45 жалпы орта мектебі**	
Күні:	**Мұғалімнің аты-жөні: Садақ Айқабақ Есболайқызы**	
Сынып: 9	**Қатысқандар:**	**Қатыспағандар:**
Сабақтың тақырыбы	«Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны» поэмасының композициялық құрылымы	
Осы сабақ арқылы жүзеге асатын оқу мақсаттары	9.1.1.1. әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау	
Сабақтың мақсаты	Әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды	
Құндылықтарды дарыту	**1. Патриотизм және елге қызмет ету** Поэмадағы Махамбеттің ел еркіндігі үшін күресуі, әділетсіздікке қарсы батыл үн көтеруі арқылы оқушыларға Отанды сүю, ел мүддесін қастерлеу құндылықтары дарытылады. **2. Әділдік және жауапкершілік** Махамбеттің Баймағамбетке әділдікті талап етіп, халықтың мұң-мұқтажын ашық айтуы арқылы оқушылар әділ болуға, өз сөзі мен ісіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиеленеді. **3. Ерлік пен қайсарлық** Ақынның батыл ойы мен қайсар мінезі арқылы оқушыларға қиындыққа мойымау, өз көзқарасын қорғай білу, шындықты айту құндылықтары беріледі.	

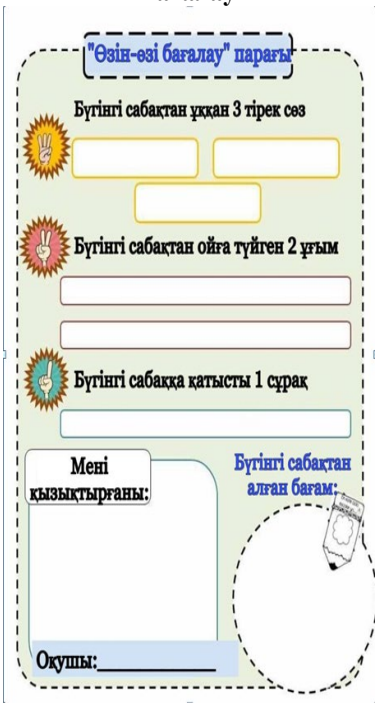
Жоспар

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	**Мұғалімнің іс-әрекеті**	**Оқушының іс-әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Басы **5 мин**	**Ұйымдастыру кезеңі** **Психологиялық ахуал** **«Шыңға бірге шығайық» әдісі** Мұғалім оқушыларға таудың суретін көрсетеді: «Бүгін біз Махамбеттей биік рухты, әділ, батыр болуға	Оқушылар сабаққа дайындалады Оқушылар бір-біріне кезекпен жақсы тілек айтады		

	талпынып, білім шыңына бірге шығайық.» «Қолдарыңызды бір-біріңізге созып, бір топ болып бір-бірімізге қолдау көрсетейік.» Оқушылар бір-біріне кезекпен жақсы тілек айтады: • «Жетістікке жет!» • «Сабағың сәтті болсын!» • «Бүгін жаңа білім ал!» • «Табысты бол!» Осылайша сыныпта жағымды эмоционалдық орта құрылады. **Топқа біріктіру «ЖЕБЕ» әдісі арқылы** Үй тапсырмасы **«Квест»** әдісі арқылы өткен білімді қайталау. **Бағалау әдісі. «Тарихи кейіпкер» арқылы сұраққа жауап берген балаларға тарихи тұлғаларды таратып отыру**	Топқа бірігеді Өткен тақырыпқа сай жасырынған сұрақтарға жауап береді	 Дескриптор: Жасырынған сұрақтарды таба алады 1 балл Берілген сұрақтарға жауап бере алады 1 балл	Жебе Қорамса *Тапсырмалар тақтада көрсетіледі.* *https://joyteka.com/101030150* *Тарихи тұлғалар*

Жаңа білім 10 минут	**Жаңа тақырып** Мұғалім сабақ тақырыбын айтады. Интербелсенді тақта арқылы тақырып түсіндіріледі. Тақырыпқа сәйкес видео көрсетіледі. **1-тапсырма** **Жеке жұмыс** **«Оқиға сатысы» әдісі арқылы шығарманың композициялық құрылысына талдау жасау** **Оқиға сатысы** **2-тапсырма** **Топтық жұмыс** **1 топ тапсырмасы** **«3 Д Кубик» әдісі** арқылы берілген поэмадан берілген үзінділерге өз көзқарастарын жазу **2 топ тапсырмасы** «Глоссарий стратегиясы» әдісі Шығарма мазмұнын қазіргі өмірмен байланыстыра талдап айтады	Айтылған ақпараттармен танысады. Өлеңнің композициялық құрылысына талдау жасайды Толғаудағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазады Кубик арқылы шығармадан берілген үзінділерге өз көзқарастарын жеткізеді	ҚБ: Кері байланыс. «Сұрақ қою» арқылы алған ақпаратты пысықтау ҚБ Кері байланыс Тамаша жауап! **Дескриптор:** Өлеңнің композициялық құрылысына талдау жасайды 1 балл Толғаудағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазады 1 балл ҚБ: Кері байланыс. **Дескриптор:** Шығармадан берілген үзінділерге өз көзқарастарын жаза алады 1 балл Шығарманы талдай алады 1 балл ҚБ Кері байланыс Тамаша жауап! Дескриптор: Шығарма мазмұнын қазіргі өмірмен байланыстыра талдап айта алады 2 балл	https://youtu.be/BlL6DhgjsEg?si=iZ8dZJTsQEhmtCTH *Оқиға сатысы Дәптермен жұмыс*
Ортасы 15 минут				

5 минут	 **3 топ тапсырмасы** **«Идея генераторы» әдісі арқылы кестені толықтыр** **3-тапсырма** **Жұптық жұмыс** «Пазл» әдісі арқылы сәйкес жауаптарды табу 	Шығарма мазмұнын қазіргі өмірмен байланыстыра талдап айтады Постер арқылы қорғайды Көк графаға Махамбет кім және оның Баймағамбетпен қандай байланысы болғанын жазады. Сары графаға шығарманың композициялық құрылысын жазады Цифрлы графаға шығармадан үзінділер келтіреді Сәйкес жауаптарды табады Сұраққа жауап береді	 ҚБ: Кері байланыс. **Дескриптор:** Шығарманың композициялық құрылысына талдау жасайды 1 балл Шығарма мазмұнын біле отырып, үзінділер келтіреді 1балл ҚБ Кері байланыс Тамаша жауап! **Дескриптор:** Сәйкестендіре алады 1 балл Жасырынған фотодағы сұраққа жауап береді 2 балл	*Шығармадан үзінділер* *Идея генераторы кестесі* https://learningapps.org/watch?v=pqmoe32gj24
Соңы 10 мин	Сабақты қорытындылау **«Алтын сақа» әдісі арқылы** сабақты бекіту тапсырмасын орындау (Сұрақтарға жауап беру) **Сабақ соңында қойылатын сұрақтар** Оқушыларды рефлексияға шақыру үшін және кері байланыс беру мақсатында оларға мынадай сұрақтарға жеке және бірлесе жауап беруді тапсырамын:	Сұрақтарға жауап береді	**Дескриптор:** Сұрақтарға жауап бере алады 1 балл	*Слайд Алтын сақалар*

	- Сабақтың мақсатына жеттік пе? Неліктен олай ойлайсыздар? - Сабақтан кейінгі көңіл-күйіңіз қандай? - Сабақта ең маңызды не болды? - Өз жұмысыңызға қанағаттанасыздар ма? - Өзіңізді не үшін мақтар едіңіз? - Сабақ қорытындысы бойынша кімді мақтар едіңіз? Неліктен? - Кімнен жақсы көмек алдыңыз **Рефлексия «Зерде»** Поэманы оқу барысында алған ақпаратымызды тұжырымдап, өз жетістігімізге баға берейік **Бағалау** **Үйге тапсырма:** 4-тапсырмадағы кестені толтыру	Сұрақтарға жауап береді Сабаққа кері байланыс жасайды Бағаланады Күнделікке үй тапсырмасын жазады		*Кері байланыс* *Күнделік*

Осадчук Нэлля Фридриховна
Воспитаттель, педагог - иследователь
Коммунальное государственное казенное предприятие "Детский сад "Брусничка"
государственного учреждения "Отдел образования по Карасайскому району
Управления образования Алматинской области"

ФОРМИРОВАНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

Аннотация: в статье рассматривается формирование познавательной активности детей дошкольного возраста посредством игровых технологий как ключевого механизма развития когнитивных процессов. Раскрываются теоретико-методологические основы использования игры как ведущей деятельности ребёнка, обоснована её роль в активизации познавательных мотивов, формировании исследовательского поведения, развитии логического мышления и речевой активности. Подчёркивается значимость создания развивающей предметно-пространственной среды, стимулирующей самостоятельность и поисковую активность. Описываются психолого-педагогические условия организации исследовательских и проблемно-ориентированных игр, их влияние на формирование наблюдательности, аналитических способностей, причинно-следственных связей. Показано, что игровая технология является универсальным средством развития познавательной активности, обеспечивающим гармоничное интеллектуальное, эмоциональное и социальное становление ребёнка.

Ключевые слова: игровые технологии; познавательная активность; дошкольное образование; исследовательская деятельность; когнитивное развитие; детская инициатива; развивающая среда; мотивация; проблемно-игровые ситуации; дидактическая игра.

Формирование познавательной активности детей через игровые технологии представляет собой одно из ключевых направлений современного дошкольного образования, поскольку игра является не только естественной формой деятельности ребёнка, но и мощным когнитивным инструментом, способствующим развитию исследовательских умений, мыслительных операций, коммуникативных компетенций и эмоционального интеллекта. В условиях стремительных социальных изменений, цифровизации и увеличения объёма информации перед педагогами стоит задача организовать образовательный процесс таким образом, чтобы каждый ребёнок не просто усваивал знания, но и проявлял внутреннюю мотивацию к познанию, самостоятельному поиску и открытию нового. Именно поэтому игровая технология рассматривается как научно обоснованный и психолого-педагогически оправданный путь формирования у дошкольников устойчивой познавательной активности, которая служит фундаментом дальнейшего успешного обучения в школе.

Современная педагогическая наука рассматривает познавательную активность как интегративное психическое состояние ребёнка, проявляющееся в стремлении задавать вопросы, анализировать объекты и явления, экспериментировать, наблюдать, искать причинно-следственные связи и выражать собственные идеи. Формирование этого качества невозможно без эмоциональной вовлечённости ребёнка, его личностной заинтересованности и ощущения внутреннего смысла происходящего. В этом отношении игра является центральным механизмом, поскольку в игре ребёнок действует свободно, инициативно, творчески, руководствуясь внутренними мотивами, а не внешним контролем. Психологи отмечают, что в ходе игры активизируются одновременно несколько функциональных систем: сенсомоторная сфера, восприятие, речь, память, внимание, логика, воображение и эмоциональная регуляция. Таким образом, игра выступает не только формой развлечения, но и полноценным когнитивным пространством, в котором ребёнок переживает опыт исследования и познания мира.

Педагогическая практика показывает, что игровые технологии позволяют создать благоприятную среду для формирования исследовательского поведения ребёнка. В отличие от традиционных методов обучения, где ребёнок выполняет заранее заданные действия, в игре он становится субъектом деятельности: сам выбирает путь решения, пробует, сравнивает, ошибается, корректирует, устанавливает связи и наблюдает результаты. Это особенно важно в дошкольном возрасте, когда познание мира строится на чувственном опыте, активности и практической пробе. Например, исследовательские игры с природными материалами (песком, водой, листьями, камнями), игры-эксперименты «Почему тонет?», «Почему растает?», «Что будет, если смешать?» позволяют ребёнку глубже понять свойства предметов, выявить зависимости, построить первые научные представления. Такие игры формируют основы научного мышления — умение выдвигать предположения, проверять гипотезы, объяснять наблюдаемое.

Игровые технологии значительно усиливают познавательную мотивацию, поскольку позволяют ребёнку пережить состояние успеха, удовлетворение от решения задачи и эмоциональную радость, связанную с открытием. Мотивация в игре носит внутренний характер: ребёнок действует, потому что ему интересно, потому что он хочет узнать, попробовать, победить, исследовать, — а не потому, что педагог требует. Подобная внутренняя мотивация особенно важна в дошкольном возрасте, так как она формирует отношение к учению в целом, определяя способность ребёнка к дальнейшему обучению без принуждения.

Кроме того, игра способствует развитию речи как важнейшего компонента познавательной деятельности. В процессе игры дети называют предметы, описывают действия, обсуждают решения, объясняют наблюдаемое, что стимулирует развитие связной речи, словарного запаса и коммуникативных навыков. В сюжетно-ролевых и конструктивных играх дети договариваются, распределяют роли, обсуждают план действий, тем самым учатся выражать мысли и слушать собеседника. Речевые навыки тесно связаны с когнитивным развитием, поэтому педагог, намеренно вводящий элементы обсуждения, диалога, объяснения, создаёт условия для формирования более сложных познавательных действий.

Особое значение имеет создание развивающей предметно-пространственной среды, стимулирующей игровую и познавательную активность. Среда должна быть вариативной, доступной, безопасной и насыщенной материалами, которые ребёнок может использовать в исследовательских целях. Наличие конструкторов, сенсорных столов, лабораторных наборов, коллекций природных объектов, интерактивных панелей, игровых карт, моделей и макетов позволяет детям выбирать материалы для игры и исследования, а педагог при этом выступает не в роли контролёра, а в роли сопровождающего, который помогает направлять процесс познания. Важно, чтобы среда побуждала ребёнка задавать вопросы, экспериментировать, сравнивать, находить решения и проявлять инициативу.

Игровые технологии также влияют на формирование социально-коммуникативных компетенций, которые напрямую связаны с познавательной активностью. В играх дети учатся действовать вместе, обсуждать идеи, учитывать мнение других, распределять обязанности,

решать конфликты и договариваться. Эти навыки необходимы не только для успешного взаимодействия в детском коллективе, но и для дальнейшей учебной деятельности, где требуется умение работать в команде, слышать аргументы, задавать вопросы, формулировать собственные мысли. Познавательная активность развивается тем интенсивнее, чем более ребёнок включён в социальное взаимодействие.

Цифровизация образования предоставляет новые возможности для формирования познавательной активности через игровую деятельность. Интерактивные игры, обучающие приложения, мультимедийные платформы, виртуальные лаборатории позволяют объединить сенсорные, визуальные, аудиальные и моторные каналы восприятия, благодаря чему дети получают более объёмный опыт познания. Однако цифровые игры должны быть научно обоснованными, направленными на развитие внимания, логики, памяти и аналитических способностей, а не просто отвлекающим фактором. Педагог должен тщательно подбирать цифровые игры, ориентируясь на их образовательный потенциал, развивающий и исследовательский характер, чтобы игровой процесс сохранял свои когнитивные функции.

С точки зрения нейропсихологии, игра стимулирует активность различных зон мозга, формирует межнейронные связи, улучшает координацию между сенсорными, моторными и аналитическими центрами. В процессе игры ребенок активно использует рабочую память, произвольное внимание, зрительно-пространственные функции, что способствует общему когнитивному развитию. Научные исследования подтверждают, что игровые ситуации активируют механизм дофаминовой мотивации, создавая устойчивую положительную взаимосвязь между учением и удовольствием. Это особенно важно, потому что именно на эмоционально положительных переживаниях строится долговременная познавательная активность.

Игровые технологии позволяют сформировать у ребёнка важнейшие качества будущего ученика: умение ставить вопросы, искать решения, проявлять упорство, доводить действие до конца, справляться с трудностями, анализировать результат и корректировать стратегию поведения. Эти элементы познавательной самостоятельности формируются только в тех игровых ситуациях, где педагог создаёт условия выбора, допускает ошибки, предоставляет возможность пробовать и открывать новое. Чем больше ребёнок действует самостоятельно, тем устойчивее формируется его познавательная активность.

Таким образом, использование игровых технологий в дошкольном образовании является не просто методическим приёмом, а научно обоснованной педагогической стратегией, направленной на развитие когнитивной, эмоциональной и социальной сфер ребёнка. Игра становится инструментом формирования личности, способной к познанию, исследованию и самостоятельному мышлению. Ребёнок, который в дошкольном возрасте испытывает радость открытия, интерес к познанию и уверенность в собственных силах, становится учеником, который с удовольствием учится, проявляет инициативу и осознанно стремится к новым знаниям. Именно поэтому игровая технология занимает центральное место в современной педагогике, обеспечивая всестороннее развитие познавательной активности и создавая прочный фундамент для дальнейшего успешного обучения в школе.

Список литературы:

1. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения. — Москва: Интеллект-Центр, 2014.
2. Поникарова В. Н. Познавательное развитие дошкольников: современные подходы и технологии. — Санкт-Петербург: Речь, 2018.
3. Поддъяков Н. Н. Исследовательское поведение детей: природа, развитие, педагогическая поддержка. — Москва: Смысл, 2015.

Пірімқұл Дана Сабырқызы
Бастауыш сынып мұғалімі, педагог-зерттеуші
Абай атындағы жалпы білім беретін мектебі
Түркістан облысы, Отырар ауданы, Шәмші Қалдаяқов ауылы

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЦИФРЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚҚА ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Аннотация

Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының цифрлық сауаттылығын қалыптастырудың тиімді жолдары қарастырылады. Қазіргі білім беру үдерісінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) пайдалану оқушылардың функционалдық сауаттылығы мен XXI ғасыр дағдыларын дамытуда маңызды рөл атқарады. Зерттеу барысында цифрлық сауаттылықтың негізгі компоненттері — ақпаратты іздеу және талдау, цифрлық қауіпсіздік, онлайн қарым-қатынас мәдениеті және цифрлық шығармашылық қабілеттері айқындалады. Сонымен қатар, бастауыш сыныпта цифрлық құзыреттілікті дамытуда ойын технологиялары, мультимедиялық ресурстар, интерактивті платформалар, жобалық жұмыс және ата-анамен ынтымақтастықтың маңыздылығы көрсетіледі. Мақалада мұғалімнің кәсіби даярлығы мен цифрлық құзыреттілігін арттырудың өзектілігі де атап өтілген. Ұсынылған әдістемелік тәсілдер бастауыш мектеп оқушыларының цифрлық ортада тиімді және қауіпсіз жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: цифрлық сауаттылық, бастауыш сынып, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, интерактивті оқыту, цифрлық қауіпсіздік, функционалдық сауаттылық.

Кіріспе

Қазіргі қоғамдағы ақпараттық кеңістіктің дамуы білім беру жүйесіне жаңа талаптар қояды. XXI ғасырдың негізгі құзыреттерінің бірі – цифрлық сауаттылық, яғни ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) саналы, қауіпсіз және тиімді пайдалана білу қабілеті. Бұл құзырет білім алушыларды болашақта әлеуметтік-экономикалық белсенді өмірге бейімдеп қана қоймай, олардың функционалдық сауаттылығын, логикалық ойлауын, шығармашылық қабілетін, проблемаларды шешу дағдыларын дамытады. Сондықтан цифрлық сауаттылыққа оқытуды бастауыш мектептен бастап жүйелі түрде жүргізу маңызды. Қазақстанның білім беру саясаты да бұл бағытты қолдайды. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы, жаңартылған білім мазмұны, ақпараттық білім беру ортасын қалыптастыру бастауыш буында АКТ құралдарын қолданудың маңыздылығын атап көрсетеді. Осыған байланысты педагогтар оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, цифрлық білім беру ресурстарын тиімді пайдалана алуы қажет.

Негізгі бөлім

XXI жаһандану ғасырында бастауыш мектеп мұғалімінің іс-әрекетінің мазмұны мен сапасы жағынан өзгеріске ұшырады – ол дамитын әлеуметтік-мәдени ортаның жобасын жасай алатын педагог; баланың жеке тұлғалық-бағыттылық оқуын жүзеге асыра алатын педагог; компьютермен және интернет желісімен жұмыс істей алатын педагог; оқушыны жаһандық білім мен біліктерді игеруге бағыттай алатын педагог болуы қажет. Бұл өз кезегінде, мұғалімнің мұндай жаңа және өте күрделі қызметі оның кәсіби дайындығының сәйкес деңгейін талап етеді. Бастауыш сынып оқушыларының дамуы оқу пәндерінің құралдары арқылы жүзеге асатын болғандықтан, мұғалім, ең алдымен, орыс тілін, әдебиетті, математиканы, жаратылыстануды да жақсы білуі қажет. Ақпараттық және телекомуникациялық технологиялар күн сайын білім берудің барлық саласына тереңірек еніп отыр. Бұған күнделікті ақпараттық қоғаммен және сәйкесінше мамандарды дайындаудың қажеттілігімен байланысты сыртқы факторлар, сонымен қатар оқу мекемелерінде қазіргі

компьютерлік техника мен программалық қамтамасыз етудің кең таралуымен, мемлекеттік және мемлекетаралық білім беруді ақпараттандыру бағдарламаларының қабылдануымен, ақпараттандыру тәжірибесін қажет ететін педагогтар санының артуымен байланысты ішкі факторлар әсер етуде. Бірқатар жағдайда ақпараттандыру құралдарын қолдану мектеп мұғалімдерінің еңбек ынтасын арттыруға жағымды әсер етумен қатар, мектеп оқушыларының оқу тиімділігіне арттыруға да ықпалын тигізеді. Бәсекеге қабілетті білім кеңістігін құруға бағытталған қазақстандық білім беру реформасының басты мақсаттарының бірі – инновациялық технологияларға сүйене отырып, баланың бойында шығармашылық ойлауды дамытуға мүмкіндік жасау болып отыр. Мұндай күрделі міндеттерді шешуде мектепке дейінгі мекемелердің алатын орны ерекше. Бүлдіршіндердің білім берудің кейінгі сатыларында нәтижелі дамуын анықтайтын негіз – балабақшадан қаланатындығы баршамызға мәлім.

1. Цифрлық сауаттылықтың мазмұны және бастауыш сыныптағы рөлі

Бастауыш мектеп жасындағы балалар үшін цифрлық сауаттылық — тек компьютерді қосу, интернетке шығу ғана емес. Ол мына негізгі компоненттерден тұрады:

- **Ақпаратпен жұмыс жасау дағдылары**
  - ақпаратты іздеу, сүзу, түсіну, талдау
  - керекті ақпаратты таңдау
- **Қауіпсіздік дағдылары**
  - интернеттегі қауіп-қатерлерді білу
  - жеке деректерді қорғау
  - цифрлық этика нормаларын сақтау
- **Цифрлық шығармашылық дағдылары**
  - мультимедиялық өнімдер жасау (презентация, сурет, бейне)
  - ойын арқылы кодтау негіздері
- **Коммуникативтік дағдылар**
  - онлайн қарым-қатынастың мәдениеті
  - топтық онлайн жұмыс

Осы бағыттардың дамуы баланың танымдық белсенділігін, шығармашылық қабілетін арттырып, оны заманауи ортада еркін бағдарлай алатын тұлға ретінде қалыптастырады.

2. АКТ қолдану барысында оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеру

Бастауыш сынып оқушыларының психологиялық-физиологиялық ерекшеліктері цифрлық құралдарды қолдануда маңызды:

- Назар тұрақтылығы төмен (10–15 минут).
- Ойын әрекеті жетекші рөл атқарады.
- Сезімдік-бейнелі ойлау басым.
- Қимыл белсенділігі жоғары.

Сондықтан сабақ барысында қолданылатын цифрлық технологиялар қысқа, қызықты, ойын формасында, көрнекілікке бай болуы тиіс. Сандық құралдарды мөлшерден тыс пайдалану кері әсер етуі мүмкін, сондықтан педагог цифрлық және дәстүрлі әдістерді үйлестіргені жөн.

3. Цифрлық сауаттылықты қалыптастырудың тиімді әдістері

3.1. Ойын технологиялары және геймификация

Ойын – бастауыш оқушының негізгі әрекеті. Цифрлық білім беру платформаларын пайдалану оқушының қызығушылығын арттырады.

Тиімді платформалар мысалы:

- BilimLand, iTest, iMektep
- LearningApps, Kahoot, Wordwall
- Scratch (кодтау негіздері үшін)

Ойын түріндегі тапсырмалар оқушыларды белсенділікке, логика мен жылдам ойлауға баулиды.

3.2. Ақпараттық қауіпсіздік дағдыларын үйрету

Балаға интернет қауіптері жайлы ерте түсіндіру маңызды. Негізгі ережелер:

- толық аты-жөнін, мекен-жайын интернетте жарияламау
- белгісіз сілтемелерді ашпау
- танымайтын адамдармен байланысқа түспеу
- рұқсатсыз фото/бейне таратпау

Мұғалім ойын-ситуациялар, мультфильмдер арқылы түсіндіре алады.

4. Мұғалімнің кәсіби құзыреті

Мұғалім цифрлық білім беру құралдарын меңгерген, инновацияға ашық болуы қажет. Тиімді сабақ ұйымдастыру үшін педагог:

- цифрлық ресурстарды іріктеп, саралай алады
- оқушыларға АКТ бойынша нұсқаулық бере алады
- қауіпсіздік ережелерін сақтатады
- оқытуды дифференциациялайды
- цифрлық білім беру ортасын қалыптастырады

Үздіксіз кәсіби даму, тәжірибе алмасу — цифрлық педагогтың басты принципі.

Қорытынды

Бастауыш сыныпта цифрлық сауаттылықты дамыту — заманауи білім берудің маңызды міндеттерінің бірі. Бұл үдеріс оқушыларды ақпараттық қоғамда өмір сүруге дайындайды, олардың танымдық, шығармашылық, коммуникативтік қабілеттерін арттырады. Оқыту тиімді болу үшін:

- оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеру
- ойын және интерактивті әдістерді қолдану
- ақпараттық қауіпсіздікке үйрету
- ата-анамен байланыс орнату
- мұғалімнің цифрлық құзыретін арттыру қажет.

Цифрлық технологияларды педагогикалық тұрғыдан дұрыс қолдану — болашақ білімді, саналы, жауапкершілігі жоғары ұрпақты тәрбиелеудің кепілі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Назарбаев, Н. Ә. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру // Егемен Қазақстан. — 2017. — 12 сәуір.

2. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі. Жаңартылған білім мазмұнын енгізу жөніндегі әдістемелік нұсқаулық. — Астана: МАОББ, 2022. — 124 б.

3. Цифрлық Қазақстан мемлекеттік бағдарламасы. — Астана, 2017. — 58 б.

4. Қойшыбаева, Г. Ә. Бастауыш мектепте ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану. — Алматы: Білім, 2020. — 240 б.

5. Меңлібекова, Г. К., Төлегенова, Ш. Қ. АКТ-ны білім беру үдерісіне енгізу әдістемесі: Оқу құралы. — Алматы: Қазақ университеті, 2021. — 154 б.

6. Мұқатаева, Г. Ж. Бастауыш сынып оқушыларының цифрлық құзыреттілігін дамыту мәселелері // Педагогика және психология мәселелері. — 2022. — №4. — Б. 75–82.

7. UNESCO. Digital Literacy in Education: Policy Brief. — Paris: UNESCO Publishing, 2020. — 43 p.

8. OECD. Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Framework. — Paris: OECD, 2021. — 68 p.

9. Mishra, P., & Koehler, M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Framework for Teachers // Teachers College Record. — 2006. — Vol. 108 (6). — P. 1017–1054.

10. Wing, J. Computational Thinking // Communications of the ACM. — 2006. — Vol. 49 (3). — P. 33–35.

Каражанова Сериккуль Ермекбаевна
Бастауыш сынып мұғалімі
№72 орта мектебі КММ
Қызылорда облысы, Арал ауданы, Жетес би ауылдық округі, Райым ауылы

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАР МЕН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Аннотация: мақалада бастауыш білім беру жүйесінде цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект технологияларын қолданудың педагогикалық маңызы ғылыми тұрғыда талданады. Оқу үдерісін жекелендіру, оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру, мұғалімнің цифрлық құзыреттілігін дамыту және цифрлық ортадағы қауіпсіздік мәселелері кешенді түрде қарастырылады. Зерттеу нәтижелері цифрлық технологияларды бастауыш мектеп тәжірибесіне енгізудің білім сапасын арттырудағы әлеуетін айқындайды.

Кілт сөздер: бастауыш білім беру, цифрлық ресурстар, жасанды интеллект, цифрлық педагогика, оқытуды жекелендіру, білім беру технологиялары, мұғалімнің цифрлық құзыреттілігі.

Қазіргі кезеңдегі әлеуметтік-экономикалық және ғылыми-техникалық дамудың жеделдеуі білім беру жүйесіне қойылатын талаптарды түбегейлі өзгертіп отыр. Әсіресе бастауыш білім беру сатысында оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру, олардың оқу әрекетіне деген тұрақты уәжін қалыптастыру және білімді саналы түрде меңгеруін қамтамасыз ету мәселелері ерекше маңызға ие. Осы тұрғыдан алғанда, цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект технологияларын оқу-тәрбие үдерісіне енгізу білім мазмұнын жаңғыртудың, оқыту әдістерін жетілдірудің және педагогикалық қызметтің тиімділігін арттырудың негізгі бағыттарының біріне айналып отыр. Бастауыш мектеп жасындағы балалардың психологиялық-физиологиялық ерекшеліктерін ескере отырып ұйымдастырылған цифрлық орта олардың қабылдау, есте сақтау, ойлау және қиялдау қабілеттерін кешенді түрде дамытуға мүмкіндік береді, сонымен қатар оқу материалын меңгеру барысын жеңілдетіп, оны оқушы үшін тартымды әрі қолжетімді етеді. Бұл үдерісте технология тек қосымша құрал ретінде емес, керісінше, оқыту мазмұны мен формасын жаңаша ұйымдастыруға ықпал ететін маңызды педагогикалық ресурс ретінде қарастырылады.

Білім беру жүйесіндегі цифрлық трансформацияның басты ерекшелігі – оқыту үдерісінің мазмұндық, ұйымдастырушылық және әдістемелік қырларының өзара тығыз байланыста жаңғыруы болып табылады. Цифрлық ресурстарды қолдану арқылы мұғалім оқу материалын көпарналы түрде ұсына алады, яғни мәтіндік ақпаратты көрнекі бейнематериалдармен, дыбыстық түсіндірмелермен және интерактивті тапсырмалармен ұштастыра отырып, оқушының түрлі қабылдау арналарына бірдей әсер етеді. Мұндай тәсіл бастауыш сынып оқушыларының оқу материалын түсіну деңгейін арттырып қана қоймай, олардың өз бетімен ізденуіне, салыстыруына, талдау жасауына және қорытынды шығаруына жағдай жасайды. Сонымен бірге, цифрлық білім беру ортасы мұғалімге оқушылардың оқу жетістіктерін жүйелі түрде бақылауға, әрбір оқушының ілгерілеу динамикасын талдауға және оқу үдерісін дер кезінде түзетіп отыруға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде білім сапасын арттырудың маңызды тетігі болып табылады.

Бастауыш білім беру тәжірибесінде қолданылатын цифрлық ресурстардың алуан түрлілігі олардың дидактикалық мүмкіндіктерін кеңейтеді және оқыту үдерісін икемді ұйымдастыруға жол ашады. Электрондық оқулықтар, интерактивті жаттығулар, білім беру платформалары мен мультимедиялық материалдар оқу мазмұнын дәстүрлі шеңберден шығарып, оны оқушының жеке ерекшеліктеріне бейімдеуге мүмкіндік береді. Әсіресе

бастауыш сынып оқушылары үшін ойын элементтерімен байытылған цифрлық тапсырмалар оқу әрекетіне деген қызығушылықты арттырып, білімді меңгеру үдерісін табиғи әрі психологиялық тұрғыдан қолайлы етеді. Бұл ретте цифрлық ресурстар тек дайын ақпаратты ұсыну құралы ғана емес, сонымен қатар оқушының танымдық белсенділігін ынталандыратын, оның шығармашылық әлеуетін ашуға ықпал ететін педагогикалық құрал ретінде қарастырылады, ал мұндай көзқарас бастауыш білім берудің тұлғалық-бағдарлы сипатын күшейте түседі.

Жасанды интеллект технологияларының білім беру саласына енуі оқыту үдерісін ұйымдастырудың сапалық жаңа деңгейіне көтерілуіне негіз қалайды, себебі бұл технологиялар оқушылардың оқу әрекетін талдауға, олардың жеке оқу қажеттіліктерін анықтауға және сол қажеттіліктерге сәйкес ұсыныстар беруге мүмкіндік береді. Бастауыш сынып жағдайында ЖИ негізіндегі жүйелер оқушының орындаған тапсырмаларының нәтижелерін сараптап, оның қай тақырыптарды жақсы меңгергенін, қай тұстарда қиындық көріп отырғанын анықтай алады, ал бұл ақпарат мұғалім үшін оқу үдерісін тиімді жоспарлаудың маңызды көзі болып табылады. Сонымен қатар, жасанды интеллектке негізделген білім беру қосымшалары оқушыға дер кезінде кері байланыс беріп, оның қателіктерін түзетуге және өз біліміндегі олқылықтарды толықтыруға бағытталған жеке тапсырмалар ұсына отырып, оқытуды жекелендіру қағидатын іс жүзінде жүзеге асыруға жағдай жасайды.

Оқу үдерісін жекелендіру мен саралап оқыту бастауыш білім берудің қазіргі заманғы талаптарының бірі ретінде қарастырылады, өйткені әрбір оқушының қабілеті, қызығушылығы және дайындық деңгейі әртүрлі болатыны белгілі. Цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект технологиялары осы айырмашылықтарды ескеруге және әр оқушыға өз мүмкіндігіне сәйкес оқу траекториясын ұсынуға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде оқушылардың оқу жетістіктерін тұрақты түрде арттыруға ықпал етеді. Адаптивті оқыту жүйелері арқылы оқушының білім деңгейіне сәйкес тапсырмалардың күрделілігі реттеліп отырады, нәтижесінде оқушы шамадан тыс қиындыққа ұшырамай, сонымен қатар өзінің даму деңгейіне сай зияткерлік күш жұмсауға мүмкіндік алады, ал мұндай ұйымдастыру оқушының өзіне деген сенімін арттырып, оқу әрекетіне деген оң көзқарасын қалыптастырады.

Цифрлық білім беру ортасында мұғалімнің кәсіби рөлі де айтарлықтай өзгереді, өйткені ол енді тек білімді жеткізуші емес, керісінше, оқу үдерісін ұйымдастырушы, бағыттаушы және кеңесші ретінде әрекет етеді. Мұғалімнің цифрлық құзыреттілігі оның заманауи технологияларды педагогикалық мақсаттарға сәйкес таңдай алуымен, оларды оқу мазмұнымен үйлестіре отырып тиімді қолдануымен және оқушылардың оқу әрекетін ұйымдастырудағы шығармашылық ізденісімен айқындалады. Бұл тұрғыда мұғалім технологияны мақсат емес, білім сапасын арттырудың құралы ретінде қарастырып, әрбір цифрлық ресурстың педагогикалық құндылығын саралай білуі тиіс, ал мұндай кәсіби ұстаным бастауыш білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды шарты болып табылады.

Сонымен қатар, бастауыш сынып оқушыларымен жұмыс барысында цифрлық ортадағы қауіпсіздік пен психологиялық-педагогикалық тепе-теңдікті сақтау мәселесі ерекше назарды талап етеді, себебі бұл жастағы балалардың психикасы сыртқы әсерлерге сезімтал келеді және ақпараттық жүктеменің шамадан тыс болуы олардың шаршауына немесе қызығушылығының төмендеуіне әкелуі мүмкін. Осыған байланысты мұғалім цифрлық технологияларды қолдану мен дәстүрлі оқыту тәсілдерінің арасындағы үйлесімділікті сақтап, тірі қарым-қатынас, бірлескен жұмыс және эмоциялық қолдау элементтерін оқу үдерісінен шеттетпеуі қажет, өйткені бастауыш мектеп кезеңінде тұлғаның әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларының қалыптасуы ерекше маңызға ие.

Цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект технологияларын бастауыш білім беру үдерісіне енгізу оқушылардың оқу әрекетінің құрылымын түбегейлі өзгертуге мүмкіндік береді, себебі бұл жағдайда білімді меңгеру тек ақпаратты қабылдаумен шектелмей, оны талдау, салыстыру, қолдану және қайта құрастыру сияқты күрделі танымдық әрекеттермен

ұштасады. Бастауыш сынып оқушылары үшін мұндай тәсіл ерекше маңызды, өйткені осы жаста олардың ойлауы көрнекі-бейнелі сипаттан біртіндеп абстрактілі ойлауға ауыса бастайды. Цифрлық ортада ұсынылатын интерактивті тапсырмалар, модельдер мен симуляциялар оқушыға ұғымдардың мәнін нақты бейнелер арқылы түсінуге көмектесіп қана қоймай, сол ұғымдарды әртүрлі жағдаятта қолдануға мүмкіндік береді, ал бұл өз кезегінде білімнің беріктігін арттырады және оны өмірлік тәжірибемен байланыстыруға жағдай жасайды.

Жасанды интеллектке негізделген оқыту құралдарының маңызды артықшылықтарының бірі – оқу үдерісін үздіксіз талдап, деректерге сүйене отырып педагогикалық шешім қабылдауға мүмкіндік беруі болып табылады. Мұндай жүйелер оқушының тапсырмаларды орындау жылдамдығын, қателерінің сипатын, қайталау жиілігін және жетістік динамикасын есепке алып, оқу траекториясын түзетуге көмектеседі. Бұл бастауыш сынып мұғаліміне әр оқушының оқу барысындағы қиындықтарын ерте кезеңде анықтап, дер кезінде қолдау көрсетуге жағдай жасайды, ал осындай деректерге негізделген тәсіл оқытудың субъективті бағалаудан гөрі объективті әрі дәлелді болуына ықпал етеді. Сонымен бірге, мұндай талдау нәтижелері мұғалімнің әдістемелік жұмысын жетілдіруге, қолданылатын тапсырмалардың тиімділігін қайта қарауға және оқу материалының күрделілік деңгейін оңтайландыруға мүмкіндік береді.

Цифрлық технологияларды қолдану бастауыш сынып оқушыларының өзіндік оқу дағдыларын қалыптастыруда да ерекше рөл атқарады, өйткені интерактивті ортада жұмыс істеу оқушыны өз әрекетін жоспарлауға, нәтижесін тексеруге және қателерін түзетуге үйретеді. Бұл үдерісте оқушы біртіндеп өз оқуына жауапкершілікпен қарауды, мақсат қоя білуді және сол мақсатқа жету жолдарын таңдауды меңгереді. Мұндай дағдылар бастауыш мектеп кезеңінде қалыптасса, кейінгі білім сатыларында оқушының оқу жетістіктерінің тұрақты болуына берік негіз қалайды, себебі ол тек мұғалімнің нұсқауын орындаушы емес, өз оқу әрекетінің белсенді субъектісі ретінде дамиды.

Цифрлық ресурстарды қолдану арқылы оқу мазмұнын пәнаралық тұрғыда ұйымдастыруға да кең мүмкіндіктер ашылады, өйткені әртүрлі пәндердегі ұғымдар мен дағдыларды бір ортада біріктіру оқушының дүниетанымын тұтас қалыптастыруға ықпал етеді. Мысалы, тілдік тапсырмаларды орындау барысында математикалық логиканы, дүниетану элементтерін немесе қарапайым ғылыми түсініктерді қолдану оқушының білімді жеке-жеке емес, біртұтас жүйе ретінде қабылдауына көмектеседі. Мұндай ықпалдасқан тәсіл бастауыш сынып оқушыларының танымдық көкжиегін кеңейтіп қана қоймай, олардың білімді практикада қолдану қабілетін де дамытады, ал бұл қазіргі білім беру талаптарына толық сәйкес келеді.

Сонымен қатар, цифрлық және жасанды интеллект технологияларын қолдану оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға да ықпал етеді, себебі көптеген цифрлық орта бірлескен жұмыс, пікір алмасу және ортақ нәтиже шығару әрекеттерін қамтиды. Топтық жобалар, ортақ тапсырмалар мен цифрлық платформадағы бірлескен талқылаулар оқушыларды өз ойын анық жеткізуге, өзгелердің пікірін тыңдауға және ортақ шешім қабылдауға үйретеді. Бастауыш мектеп кезеңінде мұндай әлеуметтік дағдылардың қалыптасуы ерекше маңызды, өйткені дәл осы уақытта баланың ұжымда жұмыс істеу мәдениеті мен қарым-қатынас жасау қабілеті қалыптасады.

Цифрлық білім беру ортасын тиімді ұйымдастыру мұғалімнің әдістемелік мәдениетімен тікелей байланысты, өйткені технологияның өзі автоматты түрде жоғары нәтиже бермейді, ол тек дұрыс педагогикалық мақсат қойылған жағдайда ғана тиімді құралға айналады. Мұғалім әрбір цифрлық тапсырманың оқу мақсатына сәйкестігін, оның оқушының дамуына қосатын үлесін және қолдану уақытының орындылығын алдын ала ойластыруы тиіс. Бұл тұрғыда технологияны шектен тыс қолдану емес, оны орынды әрі жүйелі пайдалану қағидаты басты назарда болуы қажет, себебі бастауыш мектеп жасындағы балалар үшін тірі қарым-қатынас, мұғалімнің қолдауы және сыныптағы эмоционалдық ахуал әлі де шешуші рөл атқарады.

Осылайша, бастауыш білім беруде цифрлық ресурстар мен жасанды интеллект технологияларын тиімді пайдалану білім беру үдерісін жаңғыртудың, оқыту сапасын арттырудың және оқушылардың тұлғалық дамуын қамтамасыз етудің маңызды бағыты болып табылады, алайда бұл үдеріс ғылыми-әдістемелік тұрғыда негізделіп, педагогикалық мақсаттарға сәйкес және оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып ұйымдастырылған жағдайда ғана өз нәтижесін береді. Технологияларды саналы әрі жүйелі қолдану бастауыш мектептегі білім беру мазмұнын байытып қана қоймай, болашақ ұрпақтың ақпараттық қоғам жағдайында табысты әлеуметтенуіне және үздіксіз білім алуға дайын тұлға ретінде қалыптасуына берік негіз қалайды.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әбілқасымова А.Е. Педагогика. – Алматы: Мектеп, 2018.
2. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М. Педагогика. – Алматы: Рауан, 2017.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. – Москва: Народное образование, 2019.
4. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва, 2020.

ЭФФЕКТИВНЫЕ ПУТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ РЕСУРСОВ И ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ПРОЦЕССЕ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация: В статье научно анализируется педагогическое значение использования цифровых ресурсов и технологий искусственного интеллекта в системе начального образования. Комплексно рассматриваются вопросы персонализации образовательного процесса, повышения познавательной активности учащихся, развития цифровой компетентности учителя и обеспечения безопасности в цифровой образовательной среде. Результаты исследования определяют потенциал внедрения цифровых технологий в практику начальной школы для повышения качества образования.

Ключевые слова: начальное образование, цифровые ресурсы, искусственный интеллект, цифровая педагогика, персонализация обучения, образовательные технологии, цифровая компетентность учителя.

EFFECTIVE WAYS OF USING DIGITAL RESOURCES AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES IN PRIMARY EDUCATION

Abstract: The article provides a scientific analysis of the pedagogical significance of using digital resources and artificial intelligence technologies in primary education. It comprehensively examines the personalization of the learning process, enhancement of students' cognitive activity, development of teachers' digital competence, and safety issues in the digital educational environment. The research findings identify the potential of integrating digital technologies into primary school practice to improve the quality of education.

Keywords: primary education, digital resources, artificial intelligence, digital pedagogy, personalized learning, educational technologies, teachers' digital competence.

Мустажапова Нургул Сержановна
Педагог - психолог
№40 Зейнолла Қабдолов атындағы жалпы білім беретін мектеп
Атырау облысы, Атырау қаласы

ТОПТЫҚ ТЕСТТЕР МЕН ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ӨЗІН-ӨЗІ ЗЕРТТЕУ

Сынып:	**Қатысушылар саны:**	**Қатыспағандар саны:**
Сабақтың тақырыбы:	Топтық тесттер мен ойындар арқылы өзін-өзі зерттеу	
Сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаты:	**Оқушылардың қабілеттері мен қызығушылықтарына сай мамандық таңдауға дайындау**	
Сабақтың мақсаты:	**Оқушылардың кәсіби өзін-өзі анықтауына психологиялық қолдау көрсету.**	

Сабақ барысы

Сабақ кезеңдері	Мұғалімнің оқу іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	**Ұйымдастыру кезеңі.** Сәлемдесу, оқушылардың сабаққа дайындығын тексеру. Сабақтың мақсаттары мен күтілетін нәтижелерін таныстыру.	Оқушылар сабаққа дайындалады Сабақтың мақсаты мен тақырыбын біледі	Ауызша кері байланыс (Verbal Feedback): 💬	
Сабақтың ортасы	Тапсырма 1. «Қасиет-бағыт» картасы (топтық тест). **Мақсаты:** Оқушылардың тұлғалық қасиеттерін және кәсіби бейімділігін тану. **Нұсқау:** 1. Топқа бөлініп, әр оқушыға қағаз бетіне бірнеше қасиеттер (шығармашылық, ұйымдастырушылық, логикалық ойлау, коммуникабельділік, жауапкершілік және т.б.) жазылады. 2. Әр оқушы өзін осы қасиеттер бойынша бағалайды (1–5 шкала). 3. Топта нәтижелерді салыстырып, орташа көрсеткішті есептеу, талдау жасау: «Қай қасиеттер топқа тән, қайсысы жеке ерекшелік?» **Бағалау:** Өз-өзін бағалау дәлдігі, топтық талқылауға белсенді қатысу.	Берілген ақпаратты тыңдайды Ақпарат бойынша жұмыс жасайды Мұғалімнің ұсыныстарын орындайды Берілген ақпаратты тыңдайды Ақпарат бойынша жұмыс жасайды Мұғалімнің ұсыныстарын орындайды Берілген ақпаратты тыңдайды Ақпарат бойынша жұмыс жасайды	🚦 Бағдаршам әдісі арқылы бағалау 🗻 Жапондық бағалау ★ ★ ♥ Екі жұлдыз, бір тілек 🤚 Амандасу арқылы бағалау 🌟 🌟 🌟 Жұлдыздар арқылы бағалау 😊 😳 😵 Смайлик арқылы бағалау ❄ Қар ұшқыны бағалау	📖 Оқу құралдары — Оқулықтар, дәптерлер, қосымша тапсырмалар жинағы ✍ Жазу құралдары — Қаламсаптар, қарындаштар, өшіргіштер Маркерлер мен фломастерлер — тапсырмаларды көрнекі ету үшін түрлі-түсті маркерлер Интерактивті тақта — Сабақтарды қызықты өткізу үшін қолданылатын тақта
	Тапсырма 2. «Мамандық сценарийлері» (рөлдік ойын). **Мақсаты:** Кәсіби бейімділікті практикалық ойын арқылы зерттеу. **Нұсқау:** Топқа әр түрлі кәсіби сценарийлер беріледі (мысалы: жобаны ұйымдастыру, клиентпен кездесу, жаңа идея ұсыну). Әр оқушы рөлді ойнап, өз қабілеттерін көрсетеді:	Берілген ақпаратты тыңдайды Ақпарат бойынша жұмыс жасайды Мұғалімнің ұсыныстарын орындайды		

	көшбасшылық, шығармашылық, жауапкершілік және т.б. Ойыннан кейін топтық талқылау: «Қай қасиеттер ең тиімді болды? Қайсысы кәсіби бағытқа сәйкес келеді?» **Бағалау:** Белсенділік, рөлге сай қабілеттерді қолдану, талқылау кезінде өз ойын дәл жеткізу. **Тапсырма 3. «Командалық проблеманы шешу».** **Мақсаты:** Топтық жұмыс арқылы өзін-өзі және басқаларды бағалау. **Нұсқау:** Топқа бір нақты проблема беріледі (мысалы: мектеп жобасын 1 сағат ішінде жоспарлау). Топ мүшелері әрқайсысы өз рөлін таңдап, тапсырманы орындау барысында қабілеттерін қолданады (ұйымшылдық, шығармашылық, коммуникация және т.б.). Топтық талқылау: «Әр мүшенің қасиеттері қандай кәсіби бағытқа сәйкес келеді?» **Бағалау:** Топтық жұмыстағы белсенділік, жеке және топтық қасиеттерді көрсету, талдау.	Берілген ақпаратты тыңдайды Ақпарат бойынша жұмыс жасайды Мұғалімнің ұсыныстарын орындайды Берілген ақпаратты тыңдайды Ақпарат бойынша жұмыс жасайды Мұғалімнің ұсыныстарын орындайды Берілген ақпаратты тыңдайды	📈 Табыс сатысы арқылы бағалау 🚦 Бағдаршам әдісі арқылы бағалау 🏔️ Жапондық бағалау ⭐⭐💟 Екі жұлдыз, бір тілек	🧩 Ойын элементтері ойындар 📖 Оқу құралдары — Оқулықтар, дәптерлер, қосымша тапсырмалар жинағы ✍️ Жазу құралдары — Қаламсаптар, қарындаштар, өшіргіштер
Сабақтың соңы **5 мин**	Қорытындылау сұрақтары	Сабаққа кері байланыс береді.	Feedback 👥💬	

Журналдың құрылтайшысы және иесі:
«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығы.

Учредитель и собственник журнала:
Научно-методический центр «KEMENGER», относящийся к индивидуальному предпринимателю «BAYANDY».

The founder and owner of the magazine
is the Scientific and Methodological Center "KEMENGER", which belongs to the individual entrepreneur "BAYANDY".

Құрметті оқырмандар мен авторлар!
Журналда жарияланған материалдар редакцияның көзқарасын білдірмейді. Фактілер мен мәліметтердің анықтығына, сондай-ақ стилистикалық қателерге авторлар жауапты.
Журналға шыққан материалдарды редакцияның келісімінсіз көшіріп басуға болмайды.

Уважаемые читатели и авторы!
Опубликованные в журнале материалы не отражают точку зрения редакции. Ответственность за достоверность фактов и сведений в публикациях, а также за стилистические ошибки несут авторы.
Перепечатка материалов, опубликованных в журнале, допускается только с согласия редакции.

Dear readers and authors!
The materials published in the journal do not reflect the editorial board's point of view. The authors are responsible for the accuracy of facts and information in publications, as well as for stylistic errors.
Reprinting of materials published in the journal is allowed only with the consent of the editorial board.

Мекенжайы:
100012, Қарағанды қ.,
Н. Назарбаев даңғ., 19.
E-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru
Инстаграм: kemengerustaz.kz
Сайт: kemenger-ustaz.kz
WhatsApp +77009700098
+77711812303

Наш адрес:
100012, г. Караганда,
пр. Н. Назарбаева, 19.
E-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru
Инстаграм: kemengerustaz.kz
Сайт: kemenger-ustaz.kz
WhatsApp +77009700098
+77711812303

Address:
100012, Karaganda,
N. Nazarbayev Ave., 19.
E-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru
Instagram: kemengerustaz.kz
Website: kemenger-ustaz.kz
WhatsApp +77009700098
+77711812303

Басуға 19.11.2025 ж. қол қойылды.

Пішім 60*90 1/8
ш.б.т. - 26. RISO басылым.
Таралымы - 50 дана.

«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығының полиграфиялық қызметтер бөлімінде басылып шығарылды.

Подписано в печать 19.11.2025 г.

Формат 60*90 1/8
усл.печ.л. - 26. Печать RISO.
Тираж - 50 экз.

Отпечатано в полиграфическом отделе НМЦ «KEMENGER» ИП «BAYANDY».

The press was signed on 19.11.2025.

Format 60*90 1/8
USL.patch.L. - 26. Seal...
Circulation-50 mkbz.

Published in the Department of printing services of the scientific and methodological Center "KEMENGER" under the private enterprise "BAYANDY".

QR-кодты сканерлеу арқылы бізбен тікелей байланысқа шыға аласыз.
Вы можете связаться с нами напрямую, отсканировав QR-код.
You can contact us directly by scanning the QR code.

JARQYN BOLASHAQ JÝRNALY

Ахмет Байтұрсынов

Ыбырай Алтынсарин

Мұғалім – ұлттың болашағын қалыптастырушы ең басты тұлға.
Ол тек білім беріп қана қоймайды, жас ұрпақтың жүрегіне ізгілік егіп, ақылына жол көрсетеді. Шын ұстаз әр оқушының жан дүниесін тануға тырысады, сол арқылы оның бойындағы қабілетті оятады.

Ұлтты тәрбиелеу – ұстаздан басталады.
Білімді де, білікті, рухы мықты мұғалім ғана жарқын болашақтың іргесін қалайды.

"Мектептің жаны – мұғалім" десек, қоғамның жаны – ұстаздың жүрегінде!

Мұғалім – болашақты бүгін қалыптастыратын тұлға.
Оның әрбір сөзі бала санасында ұрпақтың іргетасына айналады.Ұстаз білім береді, жүрек тәрбиелейді, арманға жол ашады.
Болашақтың жарықтығы – бүгінгі ұстаздың алау жүрегінде!

QR-кодты сканерлеу арқылы бізбен тікелей байланысқа шыға аласыз.
Вы можете связаться с нами напрямую, отсканировав QR-код.